

नेपालमा सर्वाधिक बिक्री हुने राष्ट्रिय दैनिक

ekantipur.com

कान्तिपुर

सातै प्रदेशबाट एकैसाथ प्रकाशित

वर्ष ३१ अंक ३८

१४ चैत २०७९ मंगलवार चैत्र शुक्लपक्ष सप्तमी

नेपाल संवत् ११४३

राष्ट्रिय संस्करण

KANTIPUR, Nepali National Daily, Tuesday, March 28, 2023

पृष्ठ १२

१० रूपैयाँ

खुलामञ्चमा भोटेटाल्चा, मिटरब्याजपीडितको बास सडकपेटीमा

तस्विर : अंगद ढकाल/कान्तिपुर

पीडितबाट तस्वित प्रदर्शन प्रशासन

सुबखोरको पीडाबाट मुक्ति दिलाउनुपर्ने र मिटरब्याजी तमसुक व्यवस्था खारेज गर्नुपर्ने माग सुनाउन महोत्तरीको बर्दibasबाट पैदलै काठमाडौँ आइपुगेका पीडित सोमबार राति खुलामञ्चबाट सडकपेटीमा । सोमबार दिनभर खुलामञ्चको गेटअगाडि प्रदर्शन गरेका उनीहरूलाई रात परेपछि बासका लागि भित्र छिर्ने खोज्दा महानगर प्रहरीले रोक्नेका थिए । राति ९ बजेसम्म अनुरोध गर्दा पनि तत्पुनः उनीहरू सडकपेटीमै रात कटाउन बाध्य भएका हुन् । चैत २ मा बर्दibasबाट हिंडेर ११ औँ दिन आइतबार काठमाडौँ आइपुगेका उनीहरू माग सुन्दा तत्पुनः घर नफर्कने अडालमा छन् ।

‘खड्काको नेतृत्वमा कांग्रेस सरकारमा’

- अर्थमन्त्रीमा खड्का र महतको दाबी
- गृह माओवादीका श्रेष्ठलाई दिने तयारी

कुलवन्द गन्योपाधे (काठमाडौँ)

गठबन्धनको प्रमुख घटक कांग्रेस पार्टी उपसभापति पूर्णबहादुर खड्काको नेतृत्वमा सरकारमा सहभागी हुने भएको छ । कांग्रेस कम्तीमा ८ मन्त्रालय लिएर पुष्पकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारमा जाने भएको हो । खड्काले सम्हाल्ने मन्त्रालयको टुंगो भने लागिसकेको छैन ।

प्रधानमन्त्री पदको अडान तछाड्दा गत पुस १० मा सत्ताका सबै पद गुमाएको कांग्रेस तीन महिनापछि सत्तासीन हुँदै छ । प्रधानमन्त्री दाहाल बिहीबार जसरी पनि मन्त्रिपरिषद् गर्ने दबावमा छन् । उनी आफूलाई विश्वासको मत लिएका

सबै दललाई सरकारमा सहभागी गराउने प्रयासमा छन् । अहिलेको सात सदस्यीय (राज्यमन्त्रीसहित) मन्त्रिपरिषद्मा माओवादी र जनमत पार्टीको मात्र प्रतिनिधित्व छ । प्रधानमन्त्री दाहाललाई चैत ६ मा विश्वासको मत दिएका १० दलमध्ये राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी वैशाख १० को उपनिर्वाचनअघि सरकारमा नजाने भएको छ । राष्ट्रिय जनमोर्चांले भने सरकारलाई समर्थन दिने तर सहभागी नहुने नीति लिँदै आएको छ ।

कांग्रेसले अर्थ, रक्षा, परराष्ट्र मन्त्रालय पाउने निश्चितप्रायः छ । यी मन्त्रालय पहिले एमालेले लिएको थियो । माओवादीले गृह मन्त्रालय लिने भएपछि, कांग्रेस सभापति शेरबहादुर

देउवाले भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय आफ्नो पक्षमा पार्ने प्रयास गरेका छन् । उक्त मन्त्रालयको नेतृत्वमा रहेका उपप्रधानमन्त्री नारायणकाजी श्रेष्ठलाई गृहको जिम्मेवारी दिने तयारी माओवादीले गरेको छ ।

श्रेष्ठले सोमबार नै पत्रकार सम्मेलन गरेर कार्यभार सम्हालेको तीन महिनाको कार्यप्रगति सार्वजनिक गर्दै गृहमा जाने संकेत गरेका छन् । माओवादी उपमहासचिव शक्ति बस्नेतले पनि गृह वा अर्को एक ‘राम्रो’ मन्त्रालय पाए मन्त्री हुन चाहेका छन् । भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयमा गठबन्धनमा सामेल अन्य दलहरूको पनि दाबी छ । **बोकी पृष्ठ ११**

विश्वविद्यालय नेतृत्व प्राज्ञबाटै

‘बोर्ड अफ ट्रस्टी’ मोडलमा विश्वविद्यालय सञ्चालन हुने

सुदीप कैनी (काठमाडौँ)

विश्वविद्यालयको सर्वोच्च निकायलाई राजनीतिक नेतृत्वबाट अलग राख्ने गरी नयाँ संघीय विश्वविद्यालय स्थापनाको प्रक्रिया अघि बढेको छ ।

राष्ट्रिय सभामा विचाराधीन नेपाल विश्वविद्यालय विधेयकमा ‘बोर्ड अफ ट्रस्टी’ मोडलमा विश्वविद्यालय सञ्चालन गर्ने र शिक्षाविद्, प्राध्यापक वा पूर्वप्रशासकबाट कुलपति,

आएका थिए । विश्वविद्यालयलाई ‘बोर्ड अफ ट्रस्टी’ को मोडलमा लैजानुपर्ने र प्रधानमन्त्रीलाई कुलपति बनाउन नहुने उनीहरूको सुझाव थियो । उच्चस्तरीय शिक्षा आयोगको प्रतिवेदन २०७५ ले पनि विश्वविद्यालयलाई उक्त मोडलमा सञ्चालन गर्न सिफारिस गरेको छ । खुला विश्वविद्यालयमा शिक्षामन्त्री कुलपति छन् भने पछिल्लो समय गण्डकी प्रादेशिक विश्वविद्यालय बोर्ड अफ ट्रस्टी मोडलमा स्थापना भएको छ । गण्डकीकै जस्तो मोडलमा स्थापना हुन लागेको नेपाल विश्वविद्यालयको सर्वोच्च निकायका रूपमा संरक्षक परिषद् रहने व्यवस्था गरिएको छ । परिषद्ले शिक्षाविद्, विश्वविद्यालय स्थापना/सञ्चालनमा सक्रिय प्राज्ञ, सार्वजनिक प्रशासन, व्यवस्थापन, प्राज्ञिक अनुसन्धानको क्षेत्रमा योगदान गरेका वा सरकारको सेवामा उच्च तहमा रही अनुभव प्राप्त व्यक्तिबाट कुलपति चयन गर्न सक्ने विधेयकमा उल्लेख छ । अन्य विश्वविद्यालयको जस्तो शिक्षा, अर्थ मन्त्रालयका सचिव, राष्ट्रिय योजना आयोगका प्रतिनिधि परिषद् वा सभाको प्रतिनिधि रहने व्यवस्था विधेयकमा गरिएको छैन । केही शिक्षाकर्मीले नयाँ विश्वविद्यालय स्थापनाको औचित्य नरहेको औल्याइरहँदा सरकारले नेपाल विश्वविद्यालयको विधेयक राष्ट्रिय सभामा दर्ता गरेर सामान्य छलफल सुरु भएको हो । गत माघमा पूर्वशिक्षामन्त्री देवेन्द्र पौडेलले विधेयक दर्ता गरेका थिए । **बोकी पृष्ठ ११**

नेपाल विश्वविद्यालय सञ्चालन, पाठ्यक्रम, अनुसन्धान, पठनपाठन र जनशक्ति उत्पादनमा नवीन हुने दाबी

उपकुलपतिलगायत पदाधिकारी चयन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । दुवै संसद्बाट विधेयक हर्बु पास भए प्रधानमन्त्री, शिक्षामन्त्रीलगायत सरकारी अधिकारीको नेतृत्वबाट विश्वविद्यालय अलग रहनेछ । हाल सञ्चालनमा रहेका प्रायः विश्वविद्यालयमा प्रधानमन्त्री कुलपति छन् । शिक्षाकर्मीहरूले त्रिभुवनलगायत सबै विश्वविद्यालयमा प्रधानमन्त्री कुलपति र शिक्षामन्त्री सहकुलपति हुने प्रवन्ध हटाउनुपर्ने बताउँदै

THE NEXT-GEN FORD EVEREST

LIFE IS YOURS TO MASTER

2.0L Bi-turbo Diesel Engine

Worlds first 10-speed Automatic Transmission

Terrain Management System

Panaromic Sunroof

LED Projector Headlamps

360° View Camera

GO FORD, G.O. Automobiles Pvt. Ltd., Thapathali, Kathmandu
Thapathali Showroom: 9801020061, 9801020062, Chabahil Showroom: 9801010268
E-mail: info@ford.com.np, Website: www.ford.com.np
• Birtamode 9852677189 • Biratnagar 9802720125 • Janakpur 9854022333 • Birgunj 9802951102
• Narayanghat 9855066171 • Pokhara 9802802902 • Butwal 9857031014 • Nepalgunj 9802522771

Ford

मातृका दाहाल (काठमाडौँ)

सूत्र/सुराकी परिचालनका नाममा गृहमन्त्री र गृह मन्त्रालयका सचिवले ३२ वर्षदेखि सरकारी ढुक्तीबाट बेहिसाब लाखौं नगद बुझिरहेका छन् । दुवै अधिकारीले नगद बुझ्ने गरेको खर्चको फाँटवारी गृह मन्त्रालयसँग रहँदैन । सार्वजनिक खर्चको लेखा परीक्षण गर्ने सर्वोच्च निकाय महालेखा परीक्षकको कार्यालयलाई पनि यसको हिसाब दिइएको छैन ।

स्रोतका अनुसार हरेक साता र काँहिलेकाहीँ १५ दिनमा एक पटक ‘यति रकम बुझिऔँ’ भनेर मन्त्री र सचिवले लेखेर बुझाएको कागजवाहेक अरु विवरण गृहसँग छैन । महालेखाले लेखा परीक्षणका लागि मन्त्रालयसँग दैनिक खर्च फाँटवारी माग्दा ‘दिन मिर्दैन/छैन’ भन्ने गरिएको छ । गृहले खर्च भएको रकमको एकमुष्ट अंक मात्र उपलब्ध गराउँछ ।

कानुन कार्यान्वयन र सुशासन कायम गर्ने प्रमुख जिम्मेवारी बोकेका गृहमन्त्री र गृह सचिवले २०४७ जेठबाटै हिसाबकिताब नदेखाई रकम बुझ्दै आएका छन् । त्यसअघि सुराकी/सूत्र परिचालनको अख्तियारी मन्त्री र सचिवलाई दिइएको थिएन । २०४७ सालयता २५ वटा सरकार बन्दा ३१ जना गृहमन्त्री र ३० जना गृह सचिव भएका छन् । यसबीचमा कांग्रेसका १२, माओवादी र एमालेका ६-६ र अन्य दल तथा स्वतन्त्र गरी ६ जना गृहमन्त्री भए । ३२ वर्षको अवधिमा गृहमन्त्री र गृह सचिवले सुराकी परिचालन शीर्षकमा २४ करोड ५० लाख रूपैयाँ लिएको देखिन्छ ।

यो शीर्षकमा जहिलेदेखि खर्च हुन थाल्यो, त्यही बेलादेखि नै महालेखाले औचित्य र हिसाबकिताबमाथि प्रश्न उठाउँदै आएको छ तर सुधार हुने खाँटकाँट देखिएको छैन

रवीन्द्रप्रसाद देवकोटा

प्रवक्ता, महालेखा परीक्षकको कार्यालय

जबकि शान्ति सुरक्षा र सूत्र परिचालनका लागि गृह मन्त्रालयमातहत नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी छन् ।

गृहमन्त्री र गृह सचिवले सूत्र परिचालन शीर्षकमा मन्त्रालयको लेखा शाखाबाट नगद बुझ्न थाल्दा मुलुकमा

बहुदलीय व्यवस्था पुनःस्थापना भएर अन्तरिम सरकार थियो । त्यसबेला योगप्रसाद उपाध्याय गृहमन्त्री र रामचन्द्र शर्मा पौडेल गृह सचिव थिए । तत्कालीन गृहमन्त्री उपाध्यायकै योजनामा हिसाब देखाउनु नपर्ने गरी रकम बुझ्ने चलन सुरु भएको थियो । उनकै योजनामा त्यतिबेला राष्ट्रिय अनुसन्धान विभागलाई प्रधानमन्त्री कार्यालयमातहतबाट गृहमा सारिएको थियो । पाँच वर्षयता भने विभाग प्रधानमन्त्री कार्यालयमातहत छ ।

उपाध्यायपछि, शेरबहादुर देउवा गृहमन्त्री बने, गृह सचिव योगेन्द्रनाथ श्रेष्ठ थिए । गिरिजाप्रसाद कोइराला नेतृत्वको मन्त्रिपरिषद्ले २०५० जेठ १२ मा मन्त्रीले एक पटकमा ५० हजार र सचिवले २० हजार खर्च गर्न पाउने निर्णय गर्‍यो । पहिलेको निकास बरुजुका रूपमा देखिने भएकाले मन्त्रिपरिषद्बाट निर्णय गरेर वैधता दिइएको थियो । उक्त निर्णयमा कति पटकसम्म रकम दिने भन्ने नखुलाइएका कारण दिन गनेर रकम बुझ्ने प्रवृत्ति बनेको छ ।

२०७८ असोज १४ मा मन्त्रिपरिषद्ले सचिवले पाउने रकम बढाएर २५ हजार पुर्‍यायो । यो प्रस्ताव तत्कालीन गृह सचिव टेकनारायण पाण्डेले गृहमन्त्री बालकृष्ण खाँणमाफत मन्त्रिपरिषद्मा पठाएका थिए । तत्कालीन गृह सचिव पाण्डेले २०७८/७९ मा सूत्र/सुराकी परिचालनका नाममा ९२ लाख ९७ हजार रूपैयाँ लिएका थिए, जबकि दिनमा २५ हजारका दरले ३३५ दिनकै रकम लिँदा पनि ९१ लाख २५ हजार रूपैयाँ मात्र हुन्छ । **बोकी पृष्ठ ११**

छोरी पढाऊ अघि बढाऊ

मधेशका सामुदायिक विद्यालयमा छात्रभन्दा छात्रा धेरै

■ लक्ष्मी साह (बारा), ओमप्रकाश ठाकुर (सर्लाही) र
अधेशकुमार भा (सप्तरी)

पढ्न रहर नभएको होइन। तर, उनले कहिल्यै स्कूल टेकै पाइनन्। बाराको सिम्रौनगढ-८ कचोवाकी २५ वर्षीया सोनादेवी यादवले आफूले नपढे पनि छोरीलाई सक्नुनैले पढाउने अठोट गरिन्। उनले ५ वर्षीया छोरीलाई स्कूल पठाएकी छन्। घर नजिकैको जनता माविबाट एसईई सकेकी जेठी छोरी अहिले अगाडिको पढाइका लागि काठमाडौं पुगेकी छन्। 'घरमा कोही पढेका थिएनन्। जेठी छोरी कक्षा १२ मा पढ्दै छे। पढाएर छोरीलाई घरको आँखा बनाउन चाहेकी छु,' यादवले भनिन्, 'घरमा लेखपढको केही काम पयो कि अरुलाई गुहार्नुपर्थ्यो। अब त्यस्तो छैन। घरघरासी लेनदेनको हिसाबदेखि औषधिको नामसम्म पढिदिने काम छोरीले गरिरहेछ्न्। अरू छोरीलाई पनि विद्यालय पठाउँछु।'

यही टोलका भोला यादवको कथा पनि सोनादेवीकै जस्तो छ। आफूले पढ्नका लागि स्कूल टेकेनन्, उनकी छोरी १० कक्षामा पुगेकी छन्। 'मेरो माव होइन, टोलमा सबैले छोरीलाई पढ्न पठाइरहेछन्,' उनले भने। शिक्षाको प्रभावले घाम बेग्ले प्रकारको भएको उनी बताउँछन्। सोनादेवी र भोला मधेशका जिल्लाहरूमा छोरीलाई पढ्न पठाउन तयार पछिला पुराताका प्रतिनिधि पात्र हुन्। परिवारमा बृद्ध अभिभावकलाई हेरविचार छोराहरू गर्छ, वा छोरीले भन्नेमा मान्यता विस्तारै फेरिएको छ। परिवार संयुक्तबाट एकात्मकमा टुक्रिएका छन्। सन्तानलाई शिक्षा दिनुपर्छ भन्ने मान्यता विस्तारै बलियो भएको छ। अहिले मधेशका जिल्लामा छोरीहरू निरर्थक विद्यालय जान्छन्।

बारा, पर्सा, रौतहट सर्लाही, महोत्तरी, धनुषा, सिरहा, सप्तरीका सामुदायिक विद्यालयहरूमा छात्रा संख्या उल्लेख्य छ। राजनीतिकर्मी यसको कारक प्रदेश सरकारको छोरी पढाउने नीतिलाई मान्छन्। तर, प्रदेश सरकारको घोषणा अघि नै मधेश प्रदेशका अभिभावकमा छोरीलाई पढाउँदा उनीहरूको जीवन सुखी हुन्छ भन्ने चेतना बढेको अर्कोथरीको विश्लेषण छ। एक समय छोरीलाई बोझ सम्झिने, सम्भावित लैंगिक हिंसाबाट तर्सिने र दाइजो वा तिलक दिनुपर्ने कुराले मधेशका अभिभावकहरू छोरीप्रति अनुदार देखिन्थे। मनोपरामर्शदाता सुरेन्द्र साह अहिले मनोविज्ञान विस्तारै बदलिँदै गएको बताउँछन्। 'अभिभावकहरूले सामुदायिक विद्यालयको उपलब्ध कक्षामा छोरीहरूलाई निरर्थक पठाइरहेको देखिन्छ,' उनले भने, 'मधेशमा छोरीप्रति मोहर र भरोसा बढेको सामाजिक तथ्य उनीहरूलाई विद्यालय पठाउनुपर्छ भन्ने व्यवहारबाट प्रकट भइरहेको

छ।' साहको भनाइ पुष्टि हुने आधार सिम्रौनगढ-९ बसबारीको प्रस्तावित नेरामाविका छात्राको संख्याले गर्छ। यहाँ ९ कक्षामा छात्र २० र छात्रा २६ जना छन्। १० कक्षामा छात्र १८ छन् भने छात्रा २४। 'अभिभावकमा छोरीलाई शिक्षा दिने चेतनाको विकास भएको छ। त्यसैले कक्षामा छात्रभन्दा छात्राको संख्या बढी हुनेछ,' प्रधानाध्यापक उमाशंकर यादवले भने, 'गाउँनजिकै विद्यालय भएकाले आउजाउदेखि सुरक्षाको दृष्टिकोणले सजिलो हुने हुँदा छोरी शिक्षामा आकर्षण बढेको छ।'

यहाँ जनजागरण युवा क्लवले स्थानीय तह र दातृ निकायको सहकार्यमा समुदायमा छोरी शिक्षा परियोजना पनि सञ्चालन गरेको छ। त्यसको प्रभावले घाम माध्यमिक तहमा छोरीको संख्या बढाउन सघाएको छ। संस्था अध्यक्ष भैराम यादवका अनुसार छोरीलाई शिक्षा दिनुपर्छ सरकारी जागिर र सार्वजनिक अवसरसमेतमा पनि पहुँच बढिरहेकाले पढाउन अभिभावकमा आवाज उठाउनेको संख्या बढ्दै गएको छ। शिक्षा दिन अभिभावक प्रेरित भएको तर्क गर्छन्। पाँच वर्षयता विद्यालयको उपलब्ध कक्षामा छात्राको संख्या बढेको उनले बताए।

आदर्श कोतवाल गाउँपालिका-६ पटेवाको नेपाल राष्ट्रिय माविको कक्षा ९ मा ६९ छात्रा र ४४ छात्र छन्, १० मा भने छात्रा ३२ र छात्र १७ जना छन्।

स्थानीय तहको छोरी
शिक्षित बनाउने
नीति सहयोगी,
सन्तानलाई समान
शिक्षाको अवसर दिन
परिवारमा बढ्यो
चेतना

गाउँपालिकाको शिक्षा फाँट प्रमुख जितेन्द्र गिरीका अनुसार उक्त विद्यालयमा अधिल्लो शैक्षिक सत्रमा पनि मावि तहमा छात्रभन्दा छात्रा नै धेरै थिए। २०७८ मा कक्षा ९ मा ३२ छात्रा र १७ छात्र थिए भने १० मा ३३ छात्रा र १३ छात्र थिए। बाराका कतिपय विद्यालयमा छात्रछात्राको संख्या बराबरी जस्तै देखिन्छ। सिम्रौनगढ-८ कचोवाको जनता माविका कक्षा ९ मा छात्रा ७८ र छात्र ८१ छन् तर कक्षा १० मा छात्रा ६० र छात्र ५३ छन्। प्रधानाध्यापक शम्भुप्रसाद यादव भन्छन्, 'छोरा जतिनै अधिकार छोरीलाई पनि दिनुपर्छ भन्ने चेतनाको बढेको छ। त्यसैले छोरीलाई पढ्न पठाउने परिवार

बढेका छन्।' आफ्नो २५ वर्षको शिक्षण पेसा अनुभवमा सामाजिक चेत फेरिएको देखेको उनले बताए। 'पहिला-पहिला छोरीचेली विद्यालय गएकोलाई धेरैले आश्चर्य मान्थे। तर, अहिले त्यसो छैन, स्वास्थ्यलगायत चौतर्फी क्षेत्रमा छोरीहरू पनि उच्च शिक्षा पनि लिन उद्यत छन्,' उनी भन्छन्। उच्च शिक्षा लिएका छोरीहरूले समाजका विभिन्न क्षेत्रमा काम गरेको देखेर समाज विस्तारै उदार बनेको उनको भनाइ छ। त्यसैमा मधेश प्रदेश सरकारको 'वेटी बचाऊ, वेटी पढाऊ' र छोरीलाई साइकल वितरणले पनि शैक्षिक वातावरणमा सकारात्मक प्रभाव परेको उनले बताए।

शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ कार्यालय बाराका एकीकृत शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना फाँट प्रमुख सन्तोष शर्माका अनुसार सिम्रौनगढ नगरपालिकामा ५ वटा माध्यमिक तहका विद्यालय छन्। ९ र १० मा छात्रको तुलनामा छात्रा संख्या बढी छ। उनले भने, 'छात्र ६ सय ४९ र छात्रा ७ सय ३३ छ।' शिक्षा विकास इकाइ कार्यालयका अनुसार सबै विद्यालयको ९ र १० मा छात्राको संख्या धेरै नदेखिए पनि जिल्लाका धेरै विद्यालयमा छात्रा संख्या उल्लेख्य छ, केहीमा बढी छ। जिल्लाका १६ स्थानीय तहका ४ सय ३१ विभिन्न मावि तहका सामुदायिक विद्यालयमा २०७८ मा ९ हजार २ सय १३ छात्र र ९ हजार १ सय ४९ छात्रा थिए। यसवर्ष भने बाराका कक्षा ९ मा छात्रा ६ हजार १ सय ४८ र छात्र ६ हजार २ सय ६

छन् भने कक्षा १० मा छात्रा ५ हजार २ सय ६८ र छात्र ५ हजार ३ सय ४९ छन्।

बाराकै जस्तो विद्यालयमा छात्रा उपस्थित बढेको मधेश प्रदेशका अन्य जिल्लामा पनि भेटिन्छ। सर्लाहीका ४ सय ५१ सामुदायिक विद्यालयको तथ्यांकअनुसार छात्रभन्दा छात्राका संख्या ३ सय १६ ले बढी छ। शिक्षा तथा समन्वय इकाइ कार्यालयका अनुसार सर्लाहीका विद्यालयमा विद्यार्थी संख्या २

लाख ४१ हजार ४ सय १५ छ। जसमा १ लाख २० हजार ८ सय ५८ छात्रा र १ लाख २० हजार ५ सय ४२ छात्र छन्। इकाइका निमित्त प्रमुख सुनिन कुशवाहाले भने, 'सर्लाहीमा छात्राको संख्या बढी छ। १० वर्षयता सामुदायिक विद्यालयमा छात्राको संख्यामा उल्लेख्य सुधार भएको हो।'

सामुदायिक विद्यालयमा छात्रा संख्या उल्लेख्य देखिनुका पछाडि स्थानीय तहले लिएको नीतिले त काम गरेको छ नै, अभिभावकहरूले छोरालाई निजी स्कूलमा पठाउने प्रवृत्तिले पनि मलजल गरेको छ। पूर्वप्रधानाध्यापक तथा नागरिक अगुवा रजनीकान्त भा छोरालाई निजी विद्यालय र छोरीलाई सामुदायिकमा पढाउने सामाजिक विभेदका कारण यस्तो भएको बताउँछन्। 'अझै छोरालाई बोर्डिङ, छोरीलाई सामुदायिकमा नाम लेखाउने विभेद कायमै छ, तर यति हुँदा पनि सुधार के हो भने छोरीलाई पढाउनुपर्छ भन्ने अभिभावकमा चेतना जागेको छ,' उनले भने, 'अभिभावकमा चेतना, छोरीमा शिक्षाप्रतिको रुचिका कारण सामुदायिक विद्यालयमा छात्राको संख्या बढाउनमा मद्दत पुगेको छ।'

कतिपय स्थानीय तहले छोरी पढाउन लिएको नीतिको असर पनि सामुदायिक विद्यालयमा देखिएको छ। जस्तो कि, चन्द्रनगर गाउँपालिकाले बालविवाह रोक्नुका साथै बालिका शिक्षाको गुणस्तर बढाउन कार्यक्रम सञ्चालन गरेको छ। पालिकाले २० वर्ष पूरा भई १२ कक्षा उत्तीर्ण भएर मावि विवाह गर्ने युवतीलाई सम्मानस्वरूप ५० हजार नगद सहयोग गर्दै आएको छ। यसले बालविवाह रोक्नुका साथै छोरी शिक्षित हुने विश्वास गाउँपालिकाको रहेको अध्यक्ष राजकुमार महतोले बताए। छोरा शिक्षित भए एक परिवार, छोरी शिक्षित भए दुई परिवारलाई मद्दत पुग्ने भएकाले बालिका शिक्षामा जोड दिइएको उनको भनाइ छ। 'महिलाको साक्षर दर निकै कम छ, जसले बालविवाहलगायतका कुराति छन्,' उनले भने, 'यसलाई चिर्न छोरी शिक्षा अभियानको शालनी गरेका हौं, यसले विद्यालयमा छोरीको संख्या बढिरहेको छ।'

बारा र सर्लाहीको भन्दा फरक चित्र छैन सप्तरीमा पनि। सप्तरीको तिलाठी कोइलाडी-८ तोपास्थित जनता माविका प्रधानाध्यापक रमेश भा छात्राको संख्या बढिरहेको बताउँछन्। केही वर्षयता यस्तो देखिएको उनले बताए।

पालिकाको शिक्षा शाखाका प्रमुख चन्द्रभूषण रायका अनुसार तिलाठी कोइलाडीमा माध्यमिक तह पढाइ हुने विद्यालयमा कक्षा ८, ९ र १० मा गरी ९ सय १८ छात्र छन् भने १ हजार १ सय ५० छात्रा छन्। 'छोरालाई संस्थागत विद्यालयमा र छोरीलाई सामुदायिक विद्यालयमा पढाउने मानसिकता अझै ग्रामीण क्षेत्रमा कायमै रहेका कारण सामुदायिक विद्यालयमा छात्रभन्दा छात्राको संख्या बढी छ,' शिक्षा शाखा प्रमुख रायले भने, 'सामुदायिक विद्यालयमा पनि अहिले पढाइको स्तर राम्रो भए पनि छोरालाई संस्थागतमै पढाउने अभिभावकको सोच हट्न सकेको छैन।'

सप्तरीको कञ्चनरूप नगरपालिकाका सामुदायिक विद्यालयमा कक्षा ८, ९ र १० मा गरी १ हजार २ सय १४ छात्र छन् भने १ हजार २ सय ४२ छात्रा छन्। राजविराज नगरपालिकाको शिक्षा शाखाको तथ्यांकअनुसार कक्षा ८, ९ र १० मा गरी सामुदायिक विद्यालयमा १ हजार २ सय १५ जना छात्र छन् भने छात्रा संख्या १ हजार ६२ छ। यी दुई तथ्यांकले पनि छात्रछात्राको संख्यामा उल्लेख्य फरक देखाउँदैन।

छोरीलाई घरनजिकै पायक पर्ने विद्यालयमा पढाउने अभिभावकको सोचका कारण ग्रामीण क्षेत्रका सामुदायिकमा छात्राको संख्या अत्यधिक रहेको पूर्वप्रधानाध्यापक देवेन्द्र मिश्रको बुझाइ छ। 'छोरालाई बाहिर पढ्न पठाउने, महँगो विद्यालयमा पढाउने तर छोरीलाई गाउँबाहिर पढाउन अभिभावक हिचकिचाउने गरेका कारण ग्रामीण विद्यालयमा छात्राको संख्या बढेको हो,' उनी भन्छन्, 'अझै छोरालाई संस्थागत र छोरीलाई सामुदायिक विद्यालयमा पढाउने सोच कायमै छ।'

बाराको सिम्रौनगढस्थित एक विद्यालयमा छात्रा र सप्तरीको तिलाठी कोइलाडी-८ तोपास्थित जनता माविको परीक्षामा सहभागी कक्षा ८ र ९ का विद्यार्थी।

तस्विर : कान्तिपुर

म पिपिका रानी जोशी मिस नेपाल वर्ल्ड २०२२। निर्भीक नारी इमेजन्टमा आफ्ना र म जस्तै धेरै युवाका अनुभव र भोगाइबारे अन्तरक्रिया गर्न आउँदैछु, के तपाईं पनि यसमा सहभागी हुन चाहनुहुन्छ?

— पिपिका रानी जोशी
मिस नेपाल वर्ल्ड २०२२

वर्गीकृत डिस्प्ले

Asian College for
Advance Studies
(Affiliated to Purbanchal University)

Formerly: Asian Foundation of
Education & Research Pvt. Ltd.
(At this year's MEC matching,
select this name)

Courses in the morning session:
**BPH, B. Pharmacy,
BSN Nursing & PBN**

Address: Satdobato, Lalitpur
Website: www.acas.edu.np
Phone: 01-5540183 / 5530656

अफर !!!

भर्खरै खोलेको सुविधा सम्पन्न स्फुटप रेस्टरुरण्टमा विशेष छुट।
20% छुट मुख्य खानाहरूमा र **MRP** रेटमा **+30%** कुनै पनि नेपाली खियर एक जनालाई दुईवटा सम्म

विशेषताहरू: हाइजैजिक खाना ठूलो पुरे काठमाडौं देखिने लिफ्ट सहित अपडरगाउण्ड पार्किङ्ग।
यो अफर बैशाख मसान्तसम्म मात्र देवल तथा पाटी बुकिङ्गको लागि सम्भव:
५७४४४२०६१३

"OZONE" Hotel Banquet Restaurant & Bar
महालक्ष्मीस्थान, रिङ्गरोड, ललितपुर
(Opposite to Burger House)

स्वदेशी उत्पादित गुणस्तरीय

**सोलार
वाटर हितर**

सस्ता आयातित तथा ग्युल गुणस्तरीय सोलार जडान गरेको कोठी बार्गा बा बिरेर हेरान हुनुहुन्छ

महर्जन मेटल इण्डस्ट्रिज
ट्रेड, काठमाडौं,
५३६२००१, ५३६२०३२
९८०१०३३६५९८/९८०१०३३६५९०

यौन-शक्ति

यौन दुबलता कमजोरी हटाई EXTRA TIME बढाई यौनशक्ति बढाउने विश्वस्तरीय HERBAL SUPPLEMENT, GERMANY, USA, LONDON PRODUCTS ARE AVAILABLE (80 वर्षसम्म हुन)

जाँड-रक्सी कुलत थाहि मोटोपन घटाउने बढाउने।
हाइड बदन स्ट्रेपअप
SEX TOY पाइन्छ।
FREE HOME DELIVERY ALL OVER NEPAL
9851147810, 9818941842

Wanted

A reputed School located at Sorhkhutte invites applications for following positions for primary level:

**English Teacher - 2
Maths Teacher - 2
Hostel Lady Warden - 1**

with good spoken english

Contact : 9841484358
9841276893 | 9841352048

वर्गीकृत डिस्प्ले अब मल्टिकलरमा पनि छाप्न सकिने

श्याम स्वेत: रु. ३०००/-*

स्पट कलर: रु. ३५००/-*

मल्टि कलर: रु. ५०००/-*

सम्पर्क नं. ५१३५०००, ५१३५००४, Ext. १६४८

Email: mktdisplay@kmg.com.np

* उपरोक्त दररेटहरूमा मूल्य अभिवृद्धि कर समावेश गरिएको छैन।

नेतृत्वमा महिला पुगे तर संख्या अभै निकै कम

संविधानमा समानुपातिक समावेशी प्रतिनिधित्वको व्यवस्था गरिएको सात वर्ष भइसकेको छ तर अभै पनि राजनीतिक नियुक्ति र निर्णायक तहको नेतृत्वमा महिलालाई अवसर दिने विषयमा दलहरू अनुदार छन्, नेतृत्व तहमा अपवादबाहेक महिलाले अवसर पाएका छैनन्

■ **विद्या राई** (काठमाडौं)

नेपालको संविधान ०७२ मा राज्यका हरेक निकायमा महिलालाई समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तका आधारमा सहभागी हुने हकलाई पहिलो पटक मौलिक हकअन्तर्गत सुनिश्चित गरियो। लगत्तै संयोग पनि त्यस्तै पत्रो- राज्यका प्रमुख तीन निकायको नेतृत्वमा महिला नै आए। राष्ट्रपतिमा विचारेदी भण्डारी, प्रधानन्यायाधीशमा सुशीला कार्की र सभामुखमा ओनसरी घर्ती। ०६२/०६३ को जनआन्दोलनमा महिला सहभागिताको मुद्दा जोडतोडले उठाएका दलहरूकै अग्रसरतामा संविधानमा यस्तो व्यवस्था गरिएको सात वर्ष भइसकेको छ। तर, अभै पनि राजनीतिक नियुक्ति र निर्णायक तहको नेतृत्वमा महिलालाई अवसर दिने विषयमा दलहरू अनुदार छन्। नेतृत्व तहमा पुरुषकै हावीमुहाली छ। अपवादबाहेक कार्यवाहक वा कायममुकायमको हैसियतमा मात्रै महिलाले कार्यकारी भूमिका पाइरहेका छन्।

राज्यको हरेक निकायमा लैंगिक समावेशता कायम राख्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था गरिएका पदमा बाहेक महिलालाई अवसर दिइएको छैन। मुख्य दलहरूमा अहिलेसम्म प्रमुख पद महिलाले पाएका छैनन्, राजनीतिक नियुक्ति गरिने निकायमा पनि यही स्थिति छ,' राष्ट्रिय सभाको राष्ट्रिय सरोकार तथा समन्वय समितिकी सभापति दिलकुमारी रावल थापा (पार्वती) भन्छिन्, 'केन्द्रदेखि गाउँ तहसम्म एकीतहाइ महिला उपस्थिति पुर्‍याउने परिस्थितिचाहिँ बनेको छ, ५१ प्रतिशत जनसंख्या भएका महिलालाई विभिन्न बलानामा खुस्न्याउने कुरा समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तको मर्मविपरीत हो।'

हालै राष्ट्रपतिमा रामचन्द्र पौडेल र उपराष्ट्रपतिमा रामसहायप्रसाद यादव निर्वाचित भएका छन्। यसअघि राष्ट्रपतिमा महिला र उपराष्ट्रपतिमा पुरुष थिए तर यस पटक कानुनी छिद्रमा टेकेर दलहरूले दुवै पदमा पुरुष नै निर्वाचित गराए। संविधानले दुवै पदमा फरक लिंग वा समुदायको व्यक्ति निर्वाचित गर्नुपर्ने व्यवस्था छ। 'उतिबेला संविधान बनाउने बेला कानुनी छिद्रताको कुरा चर्चामा आएन, अहिले राष्ट्रपति र उपराष्ट्रपति दुवै पुरुष भएपछि यो विषय अगाडि आयो,' कांग्रेस नेता राधेश्याम अधिकारीले भने, 'हामी संसदमा ३३ प्रतिशत महिला सहभागिता गराउने दक्षिण एसियामै पहिलो छौं, महिलाले नेतृत्व पाउने कुरामा उतिबेला नजानेर लेखिएका गल्ती सुधार्न संविधान संशोधन गर्नुपर्छ।'

०७० मांस ४ मा भएको संविधानसभा सदस्य दोस्रो निर्वाचनमा प्रत्यक्षतर्फ निर्वाचित २४० मध्ये १० जना महिला थिए। संविधान जारी भएपछि ०७४ मा भएको निर्वाचनमा प्रत्यक्षतर्फ १६५ सांसदमध्ये ६ जनामात्रै महिला थिए। ०७९ मांसमा भएको निर्वाचनमा प्रत्यक्षतर्फ १६५ सांसदमध्ये ९ महिला चुनिए। प्रत्यक्ष र समानुपातिक गरी संसदमा महिला सहभागिता ३३ प्रतिशत पुर्‍याउने कानुनी व्यवस्था गरिए पनि प्रत्यक्षतर्फ महिला प्रतिनिधित्व ५ प्रतिशतमै सीमित छ।

नेतृत्वमा समानता कायम गर्न ध्यान नर्दिदा एकातिर अवसरबाट महिला वञ्चित भएका छन्, अर्कोतिर दिगो विकास लक्ष्यअन्तर्गत सन् २०३० सम्ममा हरेक सरचनाको तहतकामा महिला र पुरुषको बराबरी प्रतिनिधित्व गराउने सरकारी लक्ष्य भेट्न चुनौती हुने देखिन्छ।

महिलाले विभिन्न राजनीतिक आन्दोलनमा अग्रणीत्वमा रहेर महत्त्वपूर्ण योगदान दिँदै आएका छन्। ०४६ सालको जनआन्दोलनपछि महिलाले विशेषतः आफ्ना हक-अधिकारको प्रत्याभूतिमा जोड दिँदै आएका छन्। ०४६ देखि ०६२ सम्म महिलाले राजनीतिक आन्दोलन लैंगिक समानता र सशक्तीकरणमा केन्द्रित रह्यो। यही आन्दोलनको बलमा संविधानमै समानुपातिक समावेशी सिद्धान्तको व्यवस्था राखियो। तैपनि निर्णायक तहमा महिलाले अर्थपूर्ण सहभागिता हुन सकेको छैन।

०७२ देखि ०७९ सम्म पाँच जना सभामुख हुँदा एक जना मात्रै महिला (ओनसरी घर्ती) ले अवसर पाइन्। यो अवधिमा उपसभामुखमा भने चार जना महिला चुनिए। ०७२ असोज १५ देखि २५ सम्मका ६ वटा बैठकमा सुवासचन्द्र नेम्वाङ र ओनसरी घर्ती संसदको सभामुख र उपसभामुख थिए। उनीहरूले राजीनामा दिएपछि ०७२ असोज २९ मा भएको सभामुख निर्वाचनमा ओनसरी घर्ती निर्वाचनमा निर्वाचित भइन्। ०७४ को संसदीय निर्वाचनपछि माओवादीका कृष्णबहादुर महारा सभामुख र एमालेकी शिवमाया तुम्बाहाङ्गे उपसभामुख भए। संसदकै एक महिला कर्मचारीमाथि यौन दुर्यवहारको आरोप लागेपछि महाराले राजीनामा दिए। राजनीतिक उताडचढावका कारण तुम्बाहाङ्गेले पनि राजीनामा गरिन्। माओवादीका अग्नि सापकोटा सभामुख बने भने संसदको कार्यकाल सकिने बेलातिर कांग्रेसकी पुष्पा भुसाल उपसभामुख चयन भइन्। ०७९ को संसदीय निर्वाचनपछि एमालेका देवराज घिमिरे सभामुख र राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीकी इन्दिरा मगर उपसभामुखमा निर्वाचित भएका छन्।

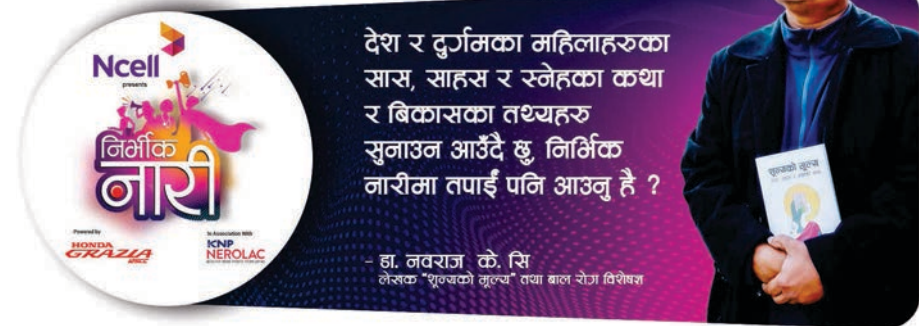
नयाँ संविधान जारी भएपछि मन्त्रिपरिषद्मा प्रधानमन्त्री र उपप्रधानमन्त्रीमा महिलाले नेतृत्व पाएका छैनन्। ०७२ असोज २५ मा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओली नेतृत्वको २७ सदस्यीय मन्त्रिपरिषद्मा विनाविभागीयसहित दुई जना मात्रै महिला नियुक्त गरिए। ०७२ पुस ९ मा ओली नेतृत्वकै ४० सदस्यीय मन्त्रिपरिषद्मा पाँच जना महिला मन्त्री भए। ०७३ साउन २० मा पुष्कमल दाहाल नेतृत्वको ४१ सदस्यीय मन्त्रिपरिषद्मा मन्त्री र राज्यमन्त्री गरी तीन महिलाले अवसर पाए। ०७४ मा शेरबहादुर देउवा नेतृत्वको ६४ सदस्यीय मन्त्रिपरिषद्मा १२ जना महिला थिए। ०७४ असोज ३१ मा ओली नेतृत्वको २२ सदस्यीय मन्त्रिपरिषद्मा ४ जना महिला थिए। ०७६ असार २९ मा शेरबहादुर देउवा नेतृत्वको २५ सदस्यीय मन्त्रिपरिषद्मा मन्त्री र राज्यमन्त्री ६ जना थिए भने दाहाल नेतृत्वको हालको ७ सदस्यीय मन्त्रिपरिषद्मा दुई महिला छन्। प्रदेश सरकारको नेतृत्वमा पनि दुवै कार्यकालमा पुरुषकै हालिमुहाली छ।

पद	पुरुष	महिला
राष्ट्रपति	२	१
उपराष्ट्रपति	३	०
सभामुख	४	१
उपसभामुख	१	४
प्रधानन्यायाधीश (कामुसहित)	५	१
राजदूत	२९	८
संघीय मन्त्री	४१७	३४
महान्यायाधिवक्ता	८	०
अख्तियार प्रमुख	५	०
महालेखा परीक्षक (कार्यवाहकसहित)	३	०
गभर्नर	२	०
अन्य संवैधानिक आयोगको नेतृत्व (राष्ट्रिय महिला आयोगबाहेक)	११	१

अहिलेसम्म महिलाबाट अष्टलक्षी शाक्य मात्रै छोटो समयका लागि मुख्यमन्त्री भइन्।

संविधान जारी भएपछि नेपालबाट अमेरिका, बेलायत, स्पेन, अस्ट्रेलिया, बंगलादेश, बेल्जियम, चीन, भारत, कोरियालागत मुलुकमा ३७ जना परराष्ट्र सेवावाहिरबाट राजदूत नियुक्त भए। त्यसमध्ये स्पेनमा दुई, इजरायल दुई, अस्ट्रेलिया, जापान, ओमान र दक्षिण कोरियामा एक/एक गरी जम्मा आठवटा नियोगमा मात्र महिलाले अवसर पाए। मुख्यगरी दलहरू समानुपातिक सिद्धान्त लागू गर्ने दायित्वबाट पन्छिन भएन,' राजनीतिक विश्लेषक हरि शर्मा भन्छन्, 'दलहरू जवाफदेही हुन खोज्दिनन् भने हामी सबैले प्रश्न गर्नुपर्छ।'

संवैधानिक आयोगहरूमा पनि उस्तै स्थिति छ। ०७२ असारदेखि हालसम्म सर्वोच्च अदालतमा ६ जनाले प्रधानन्यायाधीश र कायममुकायम प्रधानन्यायाधीशको

नेतृत्व सम्हाले, जसमा महिला एक जना (सुशीला कार्की) मात्रै प्रधानन्यायाधीश परिन्। महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयमा ०७२ असोजदेखि हालसम्म आठ जना महान्यायाधिवक्ता पुरुष छन्। अख्तियार अनुसन्धान आयोगमा ०७२ सालदेखि ०७९ सम्म ५ जना प्रमुख तथा कार्यवाहक आयुक्त भए, उनीहरू सबै पुरुष हुन्। यो अवधिमा नौ जना आयुक्तमध्ये दुई जनामात्रै महिलाले अवसर पाए। महालेखा परीक्षकको कार्यालयमा ०७२ यता महिला नियुक्त भएका छैनन्। लोक सेवा आयोगमा अध्यक्ष उमेशप्रसाद मैनाली र माधवप्रसाद रेग्मी भए। अध्यक्षमा महिलाले अवसर पाएका छैनन्। सदस्यमा भने एक जना महिला अनिवार्य हुनुपर्ने भएकाले अघिल्लो कार्यकालमा बिन्द्रा हाडा भट्टराई र अहिले सञ्जु कुमारीले जिम्मेवारी पाएका छन्। हालको पाँच सदस्यीय आयोगमा अरू तीन जना सदस्य पुरुष छन्।

०७९ यता राष्ट्रिय योजना आयोगको उपाध्यक्ष, प्रमुख निर्वाचन आयुक्त र राष्ट्रिय मानवअधिकार आयोगको प्रमुख आयुक्तमा हालसम्म महिला नियुक्त भएका छैनन्। यी आयोगका पदाधिकारीमा महिला प्रतिनिधित्व अनिवार्य गरिए पनि उनीहरूलाई सदस्यमै सीमित गरियो। चार सदस्यीय राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोगमा एक जना पनि महिला छैनन्। अध्यक्ष बालानन्द पौडेल छन्। राष्ट्रिय महिला आयोगबाहेक अन्य सबै संवैधानिक आयोगको नेतृत्व पुरुषले नै गरेका छन्। महिला आयोगमा सबै पदाधिकारी महिला हुँदा अन्यमा कम्तीमा एक जना छन्। मुख्य आयोगमा त एक जना पनि महिला सदस्य छैनन्। समावेशी आयोगमा भने अघिल्लो कार्यकालमा विष्णुमाया ओझाले केही समय कार्यवाहक अध्यक्षको जिम्मेवारी पाइन्।

नेपाल राष्ट्र बैंकमा चिरञ्जीवी नेपालपछि महाप्रसाद अधिकारी गभर्नर भएका छन्। गत वैशाखमा सरकारले उनलाई निलम्बन गर्दा करिव दुई साता वरिष्ठ डेपुटी गभर्नर नीलम हुतामा तिमिनाले कायममुकायम जिम्मेवारी पाएकी थिइन्। नागरिक उड्डयन प्राधिकरणमा सन् २०१६ यता सञ्जीव गौतम, राजन पोखरेल र प्रदीप अधिकारी

नेपाल राष्ट्र बैंकमा चिरञ्जीवी नेपालपछि महाप्रसाद अधिकारी गभर्नर भएका छन्। गत वैशाखमा सरकारले उनलाई निलम्बन गर्दा करिव दुई साता वरिष्ठ डेपुटी गभर्नर नीलम हुतामा तिमिनाले कायममुकायम जिम्मेवारी पाएकी थिइन्। नागरिक उड्डयन प्राधिकरणमा सन् २०१६ यता सञ्जीव गौतम, राजन पोखरेल र प्रदीप अधिकारी

लामो महिला आन्दोलनपछि राज्यका निकायमा महिलाले समानुपातिक सहभागिताका लागि कानून कार्यान्वयन गर्ने सबालमा महिला नेता र सरोकारवालाबीचमा ऐक्यबद्धता हुनुपर्ने एमाले केन्द्रीय सदस्यसमेत रहेकी राष्ट्रिय सभाको राष्ट्रिय सरोकार तथा समन्वय समितिकी सभापति रावलले बताइन्। प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रिय सभाका सांसद महिलाले लैंगिक न्यायका लागि संघीय सांसद फोरम बनाएका छन्। उनीहरूको निरन्तरको दबावले मस्यौदामा रहेको प्रतिनिधिसभा नियमावलीमा महिला सांसदका समस्या सम्बोधन गर्ने गरी महिला इकाईको व्यवस्था गर्ने विषय समावेश भएको छ। 'महिलालाई नेतृत्व दिने विषय सामाजिक मुद्दा हो, अन्तर्राष्ट्रिय महासन्धि पालना गर्ने मुद्दा हो भनेर राजनीतिक दलले लिनुपर्छ,' उनले भनिन्।

नवकली शरणार्थी परिचयपत्र

को हुन् गिरोहका नाइके दुलाल ?

मोरङको पथरीस्थित भुटानी शरणार्थी शिविरनजिकै घर भएका दुलाल नेता र कर्मचारीसँग सम्बन्ध बढाइसकेपछि ठगी धन्डामा लागेका थिए

■ **विनोद भण्डारी** (विराटनगर)

नेपाली नागरिकलाई भुटानी शरणार्थीको परिचयपत्र बाँड्दै लाखौं ठगी गर्ने गिरोहका नाइके भनिएका केशव दुलाल आइतवारदेखि प्रहरी हिरासतमा छन्। उनी भर्खर मात्र पक्राउ परे पनि नेपाली नागरिकलाई भुटानी शरणार्थी बनाउँदै अमेरिका, अस्ट्रेलिया, क्यानडालगायतका मुलुक पठाउने धन्डामा एक दशकअघि नै लागिसकेको निकटस्थहरूले बताएका छन्।

दुलालको घर मोरङको पथरीस्थित भुटानी शरणार्थी शिविरनजिकै छ। भुटानी शरणार्थी सरोकारसँग चिन्परिचित उनी राजनीतिक पहुँच बढाएपछि ठगी धन्डामा लागेको स्थानीयको भनाइ छ। दुलाल २०५७ सालमा कांग्रेसको भ्रातृ संगठन नेपाल विद्यार्थी संघ मोरङको सचिव थिए। नैविशको केन्द्रीय सदस्यमा मनोनीत भएपछि काठमाडौँमा कांग्रेसका नेताहरूसँग उनको उठवस सुरु भएको थियो। विराटनगरको कोइराला निवासमा बाक्लै आउजाउ गर्ने क्रममा दुलाल कांग्रेस नेता सुजाता कोइरालासँग नजिकिएका थिए। २०६६ सालमा माधवकुमार नेपाल नेतृत्वको सरकारमा उपप्रधान र परराष्ट्रमन्त्री बनेका बेला कोइरालाले दुलाललाई निजी सहायकमा नियुक्त गरेकी थिइन्। त्यही जिम्मेवारी पाएसँगै दुलालले विभिन्न दलसँग सम्बन्ध बढाएका थिए।

कोइरालाले निजी सहायक भएकै बेला दुलाल कर्मचारीतन्त्रसँग 'सेटिङ' गराएर नेपाली नागरिकलाई भुटानी शरणार्थी बनाउँदै विभिन्न मुलुक पठाउने धन्डामा लागेको निकटस्थको भनाइ छ। 'सामान्य रहनसहनमा बस्ने दुलालको हाउभाउ बदलिएपछि सशक्त बनेकी सुजाताले निजी सहायकबाट निजालेकी थिइन्,' कांग्रेसका एक नेताले भने। ती नेताका अनुसार अहिले कोइराला र दुलालको सम्बन्ध राम्रो छैन। कांग्रेस नेता कोइराला भने गिरोहको नाइके भनिएको

ठगी गिरोहका नाइके केशव दुलाल कांग्रेस नेता सुजाता कोइरालासँग। २०६६ सालमा कोइराला उपप्रधान र परराष्ट्रमन्त्री हुँदा दुलाल निजी सहायक थिए।

दुलालसँग आफ्नो चिनजान नरहेको दावी गरिन्छ। उनले आफ्नो सहयोगीका रूपमा लक्ष्मण थपलियाबाहेक अरू कोही नरहेको कान्तिपुरलाई बताउन्।

तर कान्तिपुरलाई प्राप्त तस्बिर तथा सूचनामा पथरी क्षेत्रका केही 'क्लाइन्ट' युवालाई लिएर दुलालले काठमाडौँमा कोइरालासँग भेटघाट गरेको देखिन्छ। दुलालले अमेरिका लैजाने भन्दै जनही १० लाख रूपैयाँभन्दा बढी रकम असुलेकामा चर्को विरोध भएपछि थाम्युम गर्न कोइराला निवासमा पुर्‍याएर भेटघाट गराएको पीडित एक युवाले बताए। दुलालले पथरी-१० का पूर्वबडाध्यक्ष सागर राई, कानेपोखरीका धिरन राई, बेलवारी-११ का हालका बडाध्यक्ष विक्रम वान्तवा राई, बेलवारी-१० का अध्यक्ष गंगा थापा,

बेलवारी-४ का इन्द्र राई र बडा ६ का कांग्रेस महाधिवेशन प्रतिनिधि डम्बर राईलाई स्थानीय एजेन्ट बनाएर नेपाली नागरिकलाई भुटानी शरणार्थी बनाएर तेश्रो मुलुक पठाउने नाममा रकम उठाउने गरेको ती पीडितको भनाइ छ। उनका अनुसार दुलाल संलग्न गिरोहले प्रतिव्यक्ति १० देखि ३० लाख रूपैयाँसम्म उठाउने गरेको थियो।

ठगी धन्डापछि स्थानीय एजेन्टहरूसमेत कार चढ्न थालेका थिए। 'गाउँका स्थानीय एजेन्टले रकम उठाएर पठाउन थालेपछि, दुलालले काठमाडौँमा घरसमेत किने, गाडी जोडे,' पथरी मंगलबारेस्थित उनका एक छिमेकीले भने, 'पथरी आउँदा केशवको रवाफ नै बेग्लै हुन्थ्यो।' पूर्वमाओवादी एवं हाल एमाले नेता टोपबहादुर रायमाझीसँग

निकट संगत रहेको भन्दै उनीसँग घुमघाममा गएका तस्बिर पठाउँदै दुलालले आफूले पैसा उठाएका सर्वसाधारणको विश्वास जित्ने कोसिस गर्थे। पीडितका अनुसार 'अमेरिका लैजाने योजनाका बारेमा अन्तिम चरणको छलफल गर्न हामी गोसाइँकुण्डसमेत गयो' भन्दै दुलाल र सानु भण्डारीले विभिन्न व्यक्तिलाई तस्बिर पठाएका थिए। कान्तिपुरलाई प्राप्त तस्बिरमा एउटा हेलिकोप्टर अगाडि नेता रायमाझीसँग दुलाल, भण्डारी र अरू सहयोगी उभिएको देखिएको छ।

अमेरिका जान नपाएपछि नेपाली नागरिकले एजेन्टसँग रकम फिर्ता मान्न थालेका थिए। यस क्रममा बेलवारी-१० का बडाध्यक्ष गंगा थापाले ३० लाख रूपैयाँ फिर्तासमेत गरेको स्थानीयको भनाइ छ। दुलालका स्थानीय एजेन्टविरुद्ध बेलवारी-११ को वडा कार्यालयमा समेत उजुरी परेको छ। तत्कालीन बडाध्यक्ष राजन भन्ने यमबहादुर पोखरेलले 'अमेरिका लैजाने भनेर वैदेशिक रोजगारीका नाममा ठगिएको भन्दै केही व्यक्तिबाट परेको लेनदेनको उजुरीलाई प्रमाणित गरी पठाइदिएको' जानकारी दिए। पैसा फिर्ता माग्दा एजेन्टहरू सम्पर्कमै नआएको उनले बताए।

दुलाल कांग्रेसको गत महाधिवेशनमा मोरङ क्षेत्र नं. ३ को सभापतिमा उम्मेदवार बनेका थिए। जम्मा ८ मत ल्याएर लज्जास्पद रूपमा हारेपछि गत प्रतिनिधिसभा निर्वाचनमा उनले आफ्नै खर्चमा कांग्रेसका आधिकारिक उम्मेदवार सुनील शर्माविरुद्ध जयराज संयोग (विजयकुमार गच्छदारका विश्वासपात्र) लाई बागी उम्मेदवार उठाएकाले कांग्रेसका एक जिल्ला नेताले बताए। 'पार्टीमा विद्रोह नगर्न र मानव तस्करी काम छाड्न दुलाललाई धेरै पटक आग्रह गर्यौं,' दुलाल नैविशका जिल्ला सचिव हुँदाका सभापति ज्ञानेन्द्र ढकालले भने, 'तर, दुलालले पैसाको बलमा उड्दै हामीलाई नै देखाइदिने चेतावनी दिए।'

APEX COLLEGE
Affiliated to Pokhara University

Building Human Capital.

Your future, envisioned by you.

Powered by the Apex MBA.

#becomeMBA

Key Dates

Last Date of Application: April 7, 2023
Admission Test (PUMAT): April 10, 2023

FREE PUMAT ENTRANCE PREPARATION CLASSES

Start your journey towards the Apex now. Inviting applications for: >>>

MBA MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION

The Apex MBA prepares learners to become leaders. You will expand your vision, knowledge and networks through experiential learning facilitated by the best of professors and practitioners. You will learn a new way of looking at the world, business, and yourself, as you become the Master of Business Administration.

MBA MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION Evening (EVENING SHIFT)

MBA Evening at Apex is designed to let you work while studying and prepare you for life-long leadership. Students enrolled in this program receive placement or career growth opportunities during their course of study. By the time you graduate, you'll have an exceptional network of fellow Apexians and corporates, which will last a lifetime.

Note: Pokhara University provides scholarships at Apex to the needy and deserving students.

APEX COLLEGE
Affiliated to Pokhara University

Building Human Capital.

Your future, envisioned by you.

Powered by the Apex MBA.

#becomeMBA

Key Dates

Last Date of Application: April 7, 2023
Admission Test (PUMAT): April 10, 2023

FREE PUMAT ENTRANCE PREPARATION CLASSES

Start your journey towards the Apex now. Inviting applications for: >>>

MBA MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION

The Apex MBA prepares learners to become leaders. You will expand your vision, knowledge and networks through experiential learning facilitated by the best of professors and practitioners. You will learn a new way of looking at the world, business, and yourself, as you become the Master of Business Administration.

MBA MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION Evening (EVENING SHIFT)

MBA Evening at Apex is designed to let you work while studying and prepare you for life-long leadership. Students enrolled in this program receive placement or career growth opportunities during their course of study. By the time you graduate, you'll have an exceptional network of fellow Apexians and corporates, which will last a lifetime.

Note: Pokhara University provides scholarships at Apex to the needy and deserving students.

टिकटकका भाइरल सीईओ

अमेरिकाको संसदीय सुनुवाइअधि शाउ
प्रविधि क्षेत्रका सीमित मानिसमाझ परिचित
थिए । अहिले आम मानिस र विशेषगरी
युवा जमात उनको 'फ्यान' बनेका छन् ।
टिकटकभरि उनका भिडियोहरू सेयर
गरिहेका छन् ।

■ **सजना बराल** (काठमाडौं)

Ncell presents निर्भीक नारी

Powered by

In Association With

उद्घाटन मुख्य वक्ता

सपना प्रधान मल्ल
माननीय न्यायाधिश, सर्वोच्च अदालत

मुख्य वक्ता

युवराज श्रीवास्तव
प्रमुख मानव संसाधन तथा प्रशासकीय अधिकृत,
एनसेल आजीयाटा लिमिटेड

१ स्वस्थ महिला, सबैमा पहिला बिहान ११:०० - १२:३० बजे सम्म

वक्ता

प्रस्तोता

डा. स्वस्ति शर्मा
प्रजनन विशेषज्ञ,
होप फर्टिलिटी

डा. नवराज कोसी
लेखक - शुन्यको कूल्य

सजिना बृजाना
मनोपरामर्शदाता /
साइकोथेरापिस्ट

सुबेक्ष्या पोखरेल फ्रिडन
अधिवक्ता

लक्ष्मी भण्डारी
सहायक वरिष्ठ उप-सम्पादक
नारी मासिक

३ प्रविधिमा अब्बल, जीवनमा सबल दिउसो ३:०५ - ४:३५ बजे सम्म

वक्ता

प्रस्तोता

प्रा. रितिला चमी थापा
आईटी विशेषज्ञ

कान्छीलेखा भण्डारी
फुड ब्लगर

कार्विका थापा
प्रमुख कार्यकारी अधिकृत, किमबु टेक/
निर्देशक, वी.एस. अन्तर्राष्ट्रिय कलेज

सुनैना घिमिरे पाण्डे
प्रबन्ध निर्देशक,
जनरल डेवलपमेन्ट

अश्रिका देवान
नेशनल इन्स्युरे एडिटर
द कारनामजी पोष्ट

२ युवा दृष्टिकोण दिउसो १२:३५ - २:०० बजे सम्म

वक्ता

प्रस्तोता

प्रियांका रानी जोशी
मिस नेपाल वर्ल्ड २०२२

प्रार्थना साहा:
सह-संस्थापक र प्रमुख
बिडिओ, बिआइसी डेवलपमेन्ट

श्रेया कोसी
जलवायु परिवर्तन र्याम्पियन
युनिसेफ दक्षिण एसिया

सावित्रा भण्डारी (साव्वा)
स्टाईलर, नेपाली राष्ट्रिय
महिला फुटबल टोली

प्रपूति दाहाल
उप-सम्पादक
नारी मासिक

४ अवरोधहरु छिचोल्दै उडान दिउसो ४:४० - ६:१० बजे सम्म

वक्ता

प्रस्तोता

विनला राई पौड्याल
पूर्व परराष्ट्रमन्त्री

निरु रायभाण्डी खत्री
अध्यक्ष, FWEAN

डा. श्रृजना श्रेष्ठ
छाला तथा सौन्दर्य विशेषज्ञ
एवं कार्यकारी निर्देशक,
प्रसुलेट प्रस्थोटेवस

विनला पराजुली
उद्यमी - चिया घर

दिल कुषण पाठक
प्रधान सम्पादक
कादिपुर टेलिभिजन

भोलि, १५ चैत्र २०७९
बिहान १०:३० बजे देखी

Home Appliances Partner

Celebration Partner

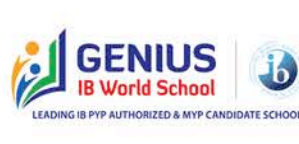
Fertility Partner

Skincare Partner

Education Partner

Hospitality Partner

Hospital Partner

कति निष्पक्ष छन् हाम्रा अदालत ?

समवेत

सरिता तिवारी

लोकतान्त्रिक व्यवस्थामा प्रणालीगत निष्पक्षताको अर्थ मूल रूपमा न्यायालयको निष्पक्षता हो। सरकारी वा सरकारीबाट हुन सक्ने त्रुटिलाई समेत ‘केरेक्सन’ गर्ने अंग न्यायालय भएकाले अदालतको निष्पक्षतालाई लोकतन्त्रको सफलता परीक्षण गर्ने आधार मानिन्छ। यस्तो निष्पक्षता न्यायाधीशहरूको उच्च न्यायिक आचरणका साथै गुणात्मक र प्रभावकारी न्यायसम्पादनबाट अभिव्यक्त हुन्छ। अर्को शब्दमा भन्दा कुनै पनि अवाञ्छित शक्तिको प्रभावविना गरिएकाे गुणात्मक न्यायसम्पादनबाट चलायमान न्यायिक सुशासन नै लोकतन्त्रको सफलता र सफलताको प्रमाण हो। यो जिल्ला र उच्च हुँदै सर्वोच्च अदालतसम्मैका गतिविधि र न्याय निरूपणबाट प्रकट हुने हो तर मातहतका अदालतका त्रुटिलाई पनि ‘चेक’ गर्ने भएकाले न्यायालयको ‘परफर्मेन्स’ व्यक्त हुने मुख्य ठाउँ सर्वोच्च अदालत नै हो भन्ने ठानिन्छ। त्यसकारण अदालत कति निष्पक्ष (फेयर) छन् भन्ने कुरा जान्न सर्वोच्च अदालत कस्तो छ भन्ने हेरे मात्रै पनि पर्याप्त हुन्छ।

केही वर्षयता न्यायालय निष्पक्ष छैनन्, न्यायाधीशहरू कतिपय अवाञ्छित प्रभावबाट प्रेरित छन् भन्ने विषयमा खुलेर छलफल हुन थालेका छन्। स्वयं सर्वोच्च अदालतले तत्कालीन न्यायाधीश हरिकृष्ण कार्कीको संयोजकत्वमा गठन गरेको न्यायालय शुद्धीकरणसम्बन्धी सुन्चाव कार्यान्वयनसहितको कार्यभार प्राप्त भसितिले २०७८ साउन १० मा पेश गरेको प्रतिवेदनले न्यायपालिका र नियामक निकायमा यस्ता कैयौं समस्या भएको स्वीकार गरेको मात्रै छैन, समाधानका कानुनी र संरचनागत उपायको सुझाउ पनि दिएको छ। अलि वर्ष अघिसम्म सार्वजनिक सेवामा न्यायालयभिन्न भ्रष्टाचार छ, न्यायालय शक्तिका स्रोत र प्रभावहरूबाट भ्रष्टावित छन् भन्ने कुरा गर्दै वर्जितजस्तो थियो। न्यायालयभिन्न भ्रष्टाचार छ भन्दा मात्रै पनि अदालतको अवहेलना र अपमान गरेको बुझिन्थ्यो। तर, पछिल्ला वर्षहरूमा खुबै आएका र सार्वजनिक वहसकै विषय बनेका धेरै तथ्य र प्रकरणले अदालतभिन्न नैतिक र आर्थिक दुवैखाले भ्रष्टता छन् भन्ने पुष्टि गरिरहेका छन्। पुरप्रधानन्यायाधीश चोलेन्द्रशमशेर राणाविरुद्ध नेपाल बार एसोसिएसनको लामो आन्दोलन र तत्कालीन संसद् को महाभियोग सिफारिस समितिले लगाएका आरोपको फेहरीस्त यसैको एउटा उदाहरण हो। खोज्ने पर्ख्ने हो भने राणाकै जस्ता उदाहरण भेटिने अन्य धेरै प्रकरण छन्। केही महिनाअघि न्यायाधीश-वकिलबीचको घुस-संवाद वाहिरिएको तथ्य तिनैमध्येको चर्चित प्रसंग हो। यसको अर्थ अदालतका हरेक निष्पक्ष निष्पक्षताको कसीमा जाँच्दा गुणहीन र कमजोर छन् भन्ने होइन। तर, पैसावाल, पहुँचवाल, ठूलाबडा र प्रभावशाली नाम जोडिएका हरेक मुद्दा शकाको घेराभित्र राखिनुपर्ने अवस्थामा रहेछन् भन्नेचाहिँ स्पष्टै हो।

यहाँ, आम सञ्चारमाध्यमले धेरै स्थान दिएका पछिल्ला दुइटा मुद्दाको मात्रै कुरा गरौं। यही फारुगु अन्तिम साता रामेछाप जिल्ला अदालतमा न्यायाधीश इन्दिरा शर्माको इजलासले जबर्जस्ती करणी उद्योग गरेको आरोपमा पवन कठायतविरुद्ध परेको उजुरीको फैसला गर्दा पीडितले दिएको उजुरीको ‘ग्राउन्ड’ र पीडक परिवारबाट ‘पहुँच र शक्ति’ का आडमा पटक-पटक पीडितले भोगी आएका हिंसाको वस्तुगत तथ्य वेवास्ता गर्‍यो। फैसलाले बलात्कार उद्योगकी पीडितलाई आघातभूत तथ्यका मापदण्डमा ‘न्यायिक मन’ र विवेकले हेरिदिएन। जिल्लाको फैसलाले हतास र आक्रोशित पीडितलगायतले त्यही साँझ रामेछाप अदालत परिसरमै नारावाजीसमेत गरे। यस मुद्दालाई माथिल्ला अदालतमा कसरी गराइन्छ, जिल्लामा भएका कमजोरीको ‘केरेक्सन’ हुन्छ कि हुँदैन, त्यो हेर्ने बाँकी छ। यी पीडित तिनै युवती हुन् जसले आफू बलात्कृत भएकै पुरुषसँग विहे गर्नुपर्ने स्थिति आइलागेर विहे गरेपछि पनि लोभे र परिवारका अन्य सदस्यको चरम यातनाविरुद्ध अनेकौं प्रयत्नले लाँडिन्। बलात्कारको मुद्दा लामै हदम्याद

सरकारमा हुँदा होस् वा नहुँदा, राजनीतिक दलहरू जिल्लादेखि सर्वोच्चसम्मका अदालतलाई आफ्नो प्रभावको पञ्जाभित्र पार्न जति रुचि देखाउँछन्, अदालतको संस्थागत आत्मसम्मान, स्वतन्त्रता र शुद्धीकरणका बारेमा सोच्न उति नै अरुचि देखाउँछन्।

सक्रिएपछि लोभेको परिवार उनीमाथि फन्न आक्रमक बन्यो। यसको प्रतिकार गर्दा रामेछापस्थित प्रहरी, अस्पतालका डाक्टरलगायत सबैबाट असहयोग मात्रै पाइनुन्, शरण पदां मरण गराउने स्थितिसमेत भोग्नुन्। सहयोगको गुहार माग्दा उल्टै पीडक परिवारलाई साथ दिने र उनलाई बलात्कार उद्योगसम्मको परिस्थितिमा धकेल्ने सरकारी पदधारीहरू नै थिए। आफूलाई बलात्कार गरेकै व्यक्तिसँग लोभेन्यास्तीको सम्बन्धमा वस्न बाध्य हुनु, अर्को शारीरिक र मानसिक प्रताडना खप्नु र अन्ततः सम्बन्धविच्छेदको मुद्दाबाट परित्यक्त हुने स्थिति आइलान् जस्ता सबै अवसाद थिलथिलिएपछि इजलासकै क्रममा विप पिपकी उनी पहिले रामेछाप र पछि काठमाडौँमा उपचार भएर संयोगले बाँचिन्। यहीबीचमा उनले केही महिनाअघि सर्वोच्च अदालत अगाडि सेतो लुगा लगाएर त्यसमा रातो रङ छुयाउँदै न्यायिक सुनुवाइका लागि गुहार मागेर रचनात्मक प्रतिरोधसमेत गरिन्। तर, देशका सर्वोच्च न्यायाधिकारीले पहुँच र शक्तिवहीन एउटी छुरीको वणौं लामो एक्लो अठोट र संघर्षको भाषा बुझेनन्। यिनै पीडितले काका ससुरा पवन कठायतबाट अनेकौं पटक यौन दुर्व्यवहार र करणी उद्योगसमेत भैनुन् परेर दिएको करणी उद्योगको उजुरीमा रामेछाप जिल्ला अदालतको फैसलाले ‘आरोप प्रमाणित नभएको’ भनेको छ। घटनासँग सम्बद्ध अन्य तथ्यहरूको सिलसिला र पीडितलाई भय, त्रासमा पारेर अपराध लुकाउने प्रपञ्चका त्यति धेरै प्रकरण न्यायाधिकारीका नजरमा नपर्नुले के देखाउँछ ? यो मुद्दाबारे त सञ्चारमाध्यमबाट वाहिरिएका केही तथ्यका कारण धेरैको ध्यान तानिएको भएर यति कुरा थाहा भएको हो। ‘विचाराधीन’ भन्दै अदालतको जस्केलाबाट चुप पारिएका र उजुरीकर्ताले सार्वजनिक प्रतिकार गर्न नसकेका यस्ता असंख्य मुद्दा छन् जहाँ अदालत शक्ति/पहुँच/प्रभावको छायामुनि थिचिन्छ। निश्चित हो, यस्ता अनेकौं मुद्दामा हाम्रा अदालत ‘फेयर’ छैनन्।

अर्को चर्चित प्रसंग। भर्खरै मात्र सर्वोच्च अदालतले क्रिकेट खेलाडी सन्दीप लामिछानेविरुद्ध परेको

नाबालकमाथि जबर्जस्ती करणी मुद्दामा प्रतिवादी लामिछाने देशको प्रतिनिधित्व गर्दै खेलका लागि विदेश जान पाउने आदेश मात्रै गरेन, माग गरेभन्दा पनि बढी पोल्टामा राखिदिएर उनको ‘सेलेब्रिटी’ शक्तिको प्रभाव कतिसम्म परेको रहेछ भन्ने छुलुङ्ग देखाएको छ। जिल्ला अदालत काठमाडौँमा विचाराधीन यो मुद्दामा लामिछानेलाई धरोटीमा रिहा गर्न आदेश दिने उच्च अदालत र सो आदेशलाई सदर गर्दै विदेशमा खेल जान अनुमति दिने सर्वोच्च अदालत दुवैको निष्पक्षतामाथि प्रश्न गर्ने यति धेरै छन्छन्, त्यसलाई चौतर्फी सवाल बनाइएको जगजाहेरै छ। मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४ को दफा ६७ ले निर्देशित गरेअनुसार दस वर्षभन्दा बढी सजाय हुने गम्भीर कसुर गरेको अभियुक्तलाई थुनामुक्त गर्न सोही दफाको उपदफा ३ अनुसारको अवस्था भए मात्रै सम्भव छ। यस्तो अवस्था सन्दीप लामिछाने प्रतिवादी रहेको मुद्दामा आकर्षित हुँदैन, यो प्रस्टै छ। यति मात्रै होइन, मुद्दाको सुनुवाइलगत्तै आदेश सार्वजनिक गर्दा सर्वोच्च अदालतका प्रवक्ताले पढेर सुनाएको विवरण र सोही अदालतले तीन दिनपछि मुद्दाका वादी-प्रतिवादीलाई उपलब्ध गराएको आदेशमा उक्त आदेशका आधारहरूमा धेरै नै हेरफेर गरिएकाले सर्वोच्च अदालतले गरेको न्यायसम्पादन फितलो भएको भन्दै सार्वजनिक आलोचना चुलिएको छ। विवादित भनिएको ‘पीडितको उमेर’ सम्बन्धका नयाँ तथ्य प्रतिवादीले कुन स्रोतबाट कसरी जुटाएको हो भन्ने विषयमा सुरु अदालतले नै मसिनो गर्ने गर्छ भन्ने स्वतः ज्ञात हुने विषय हो। यसबारे उच्च र सर्वोच्च दुवै अदालतबाट आफ्ना आदेशमा बारम्बार अनावश्यक रूपमा ‘मेसन्स’ हुनुले न्यायसम्पादनको विश्वसनीयता र निष्पक्षतामा सन्देह गर्ने ठाउँ दिएको छ। यहाँनरै ध्यान दिनुपर्ने कुरा के छ, भने पीडितको उमेर सम्बन्धमा विवाद भएको भनी प्रतिवादीतर्फका कानुन व्यवसायीले पेश गरिएको विवरण र सोही विषयवर्ती प्रतीत हुन्छन्। विषयीतर्फबाट पेश भएका पीडित जन्मंदाको अस्पतालको कागज, सर्म्बन्धित वडा कार्यालयबाट पठाइएको भनिएको जन्मदर्ता कागज र कक्षा ८ को भर्ना विवरणलगायतका सबै कागजको सत्यापन नहुन्जेल पीडितको नागरिकता प्रमाणपत्रअनुसारको उमेरलाई नै आधिकारिक मानेर आदेश मागिएको विषयमा मात्रै केन्द्रित हुनुपर्ने हो। यसरी उपल्सा अदालतले यसबारे ‘संज्ञान’ लिएको जताउनुको निहितार्थ सार्वजनिक संज्ञानवाहिर हुने कुरा भए। यसमाथि कसैले पनि प्रश्न गर्न अधिकार राख्छ।

यी दुई प्रकरण उल्लेख गर्नुको तात्पर्य यति हो कि ‘पब्लिक डिस्कोस’ मा आइरहेकै मुद्दाहरूमा त अदालत ‘फेयर’ नभएको हो कि भन्ने आशंका जन्मने स्थिति छ, भने सार्वजनिक जानकारीमा नहुने सामान्यतया हुँदैनन्। अन्य मुद्दा छिन्ने क्रममा अदालतको निष्पक्षता कस्तो होला ? उगी तथा संगठित अपराधका आरोपित इच्छाराज तामाङलाई धरोटीमा छुटाउन काठमाडौँ जिल्ला अदालतका न्यायाधीश राजकुमार कोइराला र कानुन व्यवसायी रुद्रप्रसाद पोखरेलबीच भएको दुई करोडको ‘घुस’ को प्रकरण भूसाभित्र फैलिरहेको आगोको

संकेत पनि हो भनेर स्वीकार नगर्ने हो भने यो ‘अदालत शुद्धीकरण’ भन्ने विषय विचार-विलासको एउटा कथा मात्रै हुनेछ। यसको सबभन्दा ठूलो मार असल नियतले काम गर्ने, शुद्ध तलव र सेवा शुल्कले जीविका चलाउने इमानदार मानिसमाथि पर्नेछ।

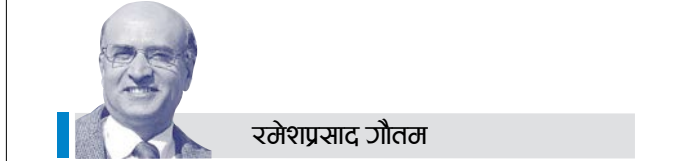
देशको न्यायपालिका यतिक्ता महिनादेखि कायममुकायम प्रधानन्यायाधीशको नेतृत्वमा चलेको छ। न्यायालयलाई नेतृत्व दिवान अवरुद्ध गर्ने तत्त्व राजनीतिक स्वाय्-वभ्रानभन्दा अंक केही होइन भन्ने दुनियाँलाई थाहा छ। यसरी न्यायालयमा काम भन्दै प्रधानन्यायाधीशको प्रतिष्ठाको तेजोवध भइरहँदा आफ्ना नाम जोडिएका मुद्दामा भने प्रतिक्रियात्मक भइहाले, युद्धकालीन साथी गुहानै हतारो देखाइन्छ। वर्तमान गठबन्धन सरकारका कार्यकारी र सम्बद्ध दलहरू कसैका लागि पनि न्यायालयको ‘आत्मसम्मान’ सरोकारको विषय भएको देखिन्छ। सरकारमा हुँदा होस् वा नहुँदा, राजनीतिक दलहरू जिल्लादेखि सर्वोच्चसम्मका अदालतलाई आफ्नो प्रभावको पञ्जाभित्र पार्न जति रूचि देखाउँछन्, अदालतको संस्थागत आत्मसम्मान, स्वतन्त्रता र शुद्धीकरणका बारेमा सोच्न उति नै अरूचि देखाउँछन्। यसै कारण पनि अदालतहरू ‘फेयर’ होइनन् या नहोऊन्, यसमा सार्वजनिक चिन्ता रतिभर देखिँदैन। जसलाई पर्थो पर्थो। नपर्नेले बेहोरेपछि थाहा पाउँछ। सक्ने ‘पावर-गेम’ को रिडिभर छिछ्ने र न्यायालाई आफ्नो अनुकूल गराउँछ, नसक्ने प्रक्रियाको कर्कभित्र पसेर घुमिरहन्छ र आफ्नो भागको भुत्तान बेहोर्छ। यसबाट अरूलाई के फरक पर्छ ?

पुष्पकमल दहाल नेतृत्वको सरकारलाई समर्थन गरिरहिरापात राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका रवि लामिछानेको राहदानी प्रकरणमा मुद्दा नचलाउने भनियो। त्यसैअनुसार दहालले सो दलबाट विश्वासको मत पनि लिएका छन्। यस विषयमा महान्यायाधिवक्ता कार्यालयले नै लामिछानेलाई बुझ्न बनाइदिएको छ। मतवच, सत्ताको बागौंनडमा प्रहरी र अदालतका नियमित प्रक्रियामा लिन सकिने उजुरी र सुनुवाइ प्रभावित गर्ने काम हातहतले गरियो। यस्ता दृष्टान्त त कति छन् कति। सत्ता राजनीतिको साथ फर्ते गर्दै अनुसन्धान प्रक्रिया नै उलटपुलट बनाइदिने कुरा पनि सामान्य नै भइसकेका छन्। यो अत्यन्तै डरलाग्दो गरी स्थापित भएको प्रवृत्ति हो, जसको प्रामाणिक दृष्टान्त बाँकेको निम्नला कर्मको अपहरण, सम्पति हिनानिमा तथा हत्याका आरोपित बादशाह कर्मको मुद्दामा स्पष्ट देखिन्छ। राजनीतिक शक्ति-खेलको आडमा न्यायको गला कसरी रटेन्छ भन्ने सबभन्दा प्रस्ट देखिने उदाहरण हो यो। संरकारी वकिलका कार्यालयदेखि अदालतसम्मको नजर किन ‘फेयर’ हुन सक्दैन भन्ने प्रमाण यस्ता अनेकौं प्रकरणबाट बुझिन्छ।

अब त न्यायाधीश नियुक्तिका क्रममा ‘दलका मानिस’ हरू खाँदने र पछि तिनै मानिसलाई दलीय वा अन्य स्वाधिको लागि ‘व्याक अप’ का रूपमा प्रयोग गर्ने प्रचलन भनो ‘कानुनसम्मत र वाञ्छनीय’ जस्तै बनाइसकिएको छ। समाज पूरै यो वा त्यो दलको प्रभावले चलायमान हुने भसिन बनाइएको छ। जो पैसा वा पहुँचका शक्ति ले उक्त भसिनमा ‘फिट’ हुन सक्दैन, त्यसका लागि न्याय दुर्गम टापुको यात्रासरह कष्टकर भइरहेको छ। हाल कायममुकायम प्रधानन्यायाधीश रहेका कार्कीले संयोजन गर्नुभएको उक्त समितिले दिएको प्रतिवेदनले संकेत गरेभन्दा पनि भयावह रूपमा न्यायालयभिन्न विचौलिया नै विचौलियाको घेरो बाँधिएको छ। न्यायाधीश-वकिल घुस संवादले उजागर गरेजस्तै को कानुनकर्मौ, को विचौलिया, छुट्याउने मुस्किल हुने गरी अदालतभित्रै न्यायिक सदाचार (जुडिसियल इन्टिग्रिटी) को धज्जी उडेको छ। मुद्दाका पीडितहरू स्टै, आक्रोशित हुँदै निस्कंदै गधन्य अपराधका प्रतिवादीहरू मुद्दा विचाराधीन रहँदै फूसाला लागिएर हात हल्लाउँदै निस्कने आजको दिन यसै आएको होइन।

अब पनि अदालतको निष्पक्षता कहाँ-कहाँ अपहरित भएको छ भन्ने विषयमा निर्मम एउै नसक्ने हो भने न्यायिक सुशासन स्थापित हुने सवै कस्यमा बेकार हुनेछन्। यसको कारण ‘राजनीतिक मिलिभगत’ को कुसस्कीत हो या प्रशासनािक सुव्यवस्थाको अभाव ? या संरचनात्मक र कानुनी पक्षबाट हस्तक्षेप चाहिएको हो, सम्बन्धित पक्षहरूले कठोरातसाथ समीक्षा गरी पाइला चाल्नुपर्ने देखिन्छ।

सामुदायिक विद्यालयका सवाल

रमेशप्रसाद जौतल

विद्यालय राम्रो हुन शिक्षक, अभिभावक र सरकारी संयन्त्रबीच उचित समन्वय चाहिन्छ। खासगरी अभिभावकको संलग्नताविना विद्यालय अधि बढ्न सक्दैन। अहिले पनि विद्यालय व्यवस्थापनका सवालमा अभिभावकको भूमिकालाई न्यून आँकिएको पाइन्छ। शिक्षक-कर्मचारीका भरमा मात्र सामुदायिक विद्यालयलाई छाडिएको पाइन्छ। अभिभावकको संलग्नताले शिक्षकको स्वायत्तता गुम्दछ कि भन्ने धारणा छ, जुन ठीक होइन। शिक्षकको स्वायत्तताको मर्यादा गर्दै अभिभावकको भूमिका मजबुत बनाउनु जरुरी छ। एक पक्षको स्वायत्तताका नाममा अर्को पक्षलाई निष्क्रिय तुल्याउनु हुँदैन। सबै सरोकारवालाको सहभागिता र सहयोगबाट मात्रै सामुदायिक विद्यालयको उन्नति सम्भव छ। अभिभावकले शिक्षकको व्यावसायिकतामा दुख दिन्छन् भन्ने धारणा पनि गलत हो। यस्तो परिपटीले अभिभावकलाई विद्यालय व्यवस्थापनमा हौसाउँदैन। अभिभावकहरू कमजोर छन् भनेर विद्यालयमा उनीहरूको संलग्नतालाई अस्वीकार गर्नु हुँदैन।

अभिभावकसहितको संलग्नतामा विद्यालयमा गुणस्तरीय शिक्षा सम्भव छ।

नेपालको संविधानले सबै नागरिकको आधारभूत शिक्षामा पहुँचको अधिकारको व्यवस्था गरेको छ। आधारभूत तह अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तह निःशुल्क हुने भनेको छ तथापि गुणस्तरबारे केही स्पष्ट व्यवस्था छैन। खासमा निःशुल्क र अनिवार्य मात्र भनेर पुग्दैन। गुणस्तरीय शिक्षामै प्रत्येक नागरिकको पहुँच अनिवार्य हुनुपर्नेमा जोड दिनुपर्छ।

सयुक्त राष्ट्रसंघले गुणस्तरीय शिक्षालाई समावेशी र दिगो विकासको वृहत राष्ट्रिय लक्ष्यसँग जोडेको छ। गरीबी र असमानता अन्त्य गर्न चाहिने ज्ञान, सीप तथा मनोवृत्ति विकास गर्ने शिक्षा नै स्तरीय शिक्षा हो। हाम्रो सन्दर्भमा गुणस्तरीय शिक्षाका फरक-फरक दृष्टिकोण पाइन्छन्। विद्यार्थीले परीक्षामा बढी अंक ल्याउनुलाई, विद्यालयले विद्यार्थी संख्या बढाउनुलाई गुणस्तर ठान्छन्। कतिपय अभिभावकले आफ्ना सन्तानले सरकारी सेवा प्रवेश गर्न मद्दत गर्ने शिक्षालाई गुणस्तरीय मान्छन्। कतिले अग्रजी भाषामा लेख्न र बोल्न सक्नुलाई नै गुणस्तरीय शिक्षा मान्न थालेका छन्। यही कारण कतिपय सामुदायिक विद्यालयले अंग्रेजी भाषालाई सिकाइको माध्यम बनाउँदै छन्। तर, अंग्रेजी भाषाले कसरी सिकाइको स्तर सुगुन्छ भन्ने प्रश्नतर्फ कसैले ध्यान दिएको पाइँदैन। खालि स्थानीय निजी विद्यालयसँगको प्रतिस्पर्धाका लागि मात्र अंग्रेजीलाई माध्यम भाषाका रूपमा अपनाइएको देखिन्छ।

हाम्रोजस्तो परीक्षामुखी शिक्षा प्रणालीले आजको स्थानीय आवश्यकता र विश्व परियेशसँग जोड्ने योजना र रणनीतिअनुरूपका जनशक्ति उत्पादनबारे चासो राखेको छैन। तदन्तूप दक्ष र योग्य शिक्षक तथा आवश्यक पूर्वाधार निर्माणबारे पनि सोच पुगेको देखिँदैन। जवकि, शिक्षकहरूमा राम्रो तालिम, उच्चतम पारिश्रमिक, नयाँ प्रविधिसम्बन्धी सिकाइ र शिक्षण सीप विकास गन्तर्पक ध्यान प्याउनु अपरिहार्य छ। स्तरीय विद्यालयका लागि दक्ष शिक्षक, कुशल शैक्षिक व्यवस्थापनका साथै अडिटरियम हल, संगीत कक्ष, विज्ञान प्रयोगशाला, पुस्तकालय, कमेना गृह, प्राथमिक उपचार कक्ष र छात्रछात्राका लागि अलग उपयुक्त शौचालयको व्यवस्था हुनु पनि त्यत्तिकै जरुरी छ। अतिरिक्त आकाशवाणीका लागि खेल मैदानलगायतका संरचनाहरू पनि निर्माण गरिरनुपर्दछ। विद्यार्थीका लागि पाठ्यपुस्तकवाहिरका विभिन्न सान्दर्भिक पुस्तक र पत्रपत्रिका पनि उपलब्ध हुनुपर्छ। इन्टरनेट पहुँचको प्रबन्ध मिलाउन सकेमा विद्यार्थीले सहजै नयाँ-नयाँ सूचना संकलन गर्न सक्छन्।

अर्को, शिक्षक छनोटको पाटो पनि शिक्षा सुधारका लागि अति महत्त्वपूर्ण छ। शिक्षक सेवा आयोगका अतिरिक्त स्थानीय एवं विद्यालयस्तरमै पनि विभिन्न स्रोतबाट तलव खुवाउने गरी शिक्षकहरू भर्ना गरिएका हुन्छन्, यस्तो छनोट निष्पक्ष प्रतिस्पर्धाका माध्यमबाट हुनुपर्छ। हाम्रा विश्वविद्यालयदेखि विद्यालयसम्मै भनतसुन वा सत्ताधारीसँगको पहुँचमाफत कुनै न कुनै तवरबाट नियुक्ति लिई पछि खटेका स्थायी हुन पाउँ भनी माग राख्दै आएका घटना थुप्रै छन्। स्थायी हुन पाउने अधिकार अस्थायी शिक्षकको पनि हुन्छ तर प्रतिस्पर्धा छलेर होइन। यस्ता शिक्षकले मेरो पुरानो अनुभव पनि गणना होस् भनेर माग गर्नुसम्म मुनासिब हो तर अस्थायी कार्यरत भएकैले स्वतः स्थायी हुनुपर्छ भन्न पाइँदैन। तबसम्म शिक्षामा गुणस्तर भएन भनेर जाँत फलकै पनि कुनै अर्थ रहँदैन जबसम्म दक्ष शिक्षक छनोट प्रक्रियालाई पारदर्शी ढंगले अगाडि बढाइँदैन। पहिले स्वतः स्थायी एक अम्मलजस्तो थियो। शिक्षक संघ संगठन पनि पेसागत हकहितका नाममा आन्दोलन गरी क्षणिक स्वाय् पूरा गराउनुमा तल्लीन थिए। आज शिक्षाको स्तर खस्कुनको एउटा कारण यो पनि हो। राजनीतिक दलहरूले आफ्नो चुनावी घोषणापत्रमा गुणस्तरीय शिक्षाको मुद्दा उठाउन छोडेका छैनन्। सबै सरोकारवालाकै शिक्षाको गुणस्तर उर्खेको छ, भन्न छोडेका छैनन्। तर, शिक्षा सुधारमा कसैको पनि गम्भीरतापूर्वक चासो नदेखिनु, राजनीतिक दलहरूले यो विषयलाई केवल चुनावी नाममा मात्र सीमित राख्न एवं राज्य स्वयंले शिक्षालाई प्राथमिकतामा नराख्नु विडम्बनापूर्ण छ। हाम्रा देशका हुने खाने वार्को ध्यान सामुदायिक विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर बृद्धितर्फ छैन। उनीहरूका केटाकेटी महंगा निजी स्रोतका विद्यालयमा पढ्छन्। उच्च शिक्षाका लागि विकसित देश अमेरिका, बेलायत, अस्ट्रेलिया आदि मुलुकमा प्रवेश पाउनका लागि आधार बनेका छन् निजी विद्यालयहरू। यही कारण मध्य र निम्नमध्यम वर्गले समेत खाई नखाई दुख्जिल्लो गरेर भए पनि निजी विद्यालयमा नै आफ्ना सन्तान पढाउन रुक्नैछन्। यसरी हाम्रा सामुदायिक विद्यालयहरू उर्ध्वक्षित छन्।

शिवश नेपाली

पछिल्लो समय लघुवित्तको ऋण र यसले नेपाली समाजमा पारिरहेको असर लगाउन चर्चाको विषय बनेको छ। लघुवित्त पीडितको संख्या र समस्या भयावह छ। र, यसविरुद्ध संगठित आन्दोलन अधि बढ्न खोजेको छनक पाइन्छ। देशभरि पीडितहरू आन्दोलित छन्। ग्रामीणवासीको समृद्धिका लागि सघाउनु पर्ने उद्देश्यले उदाएका लघुवित्तहरूले छोटी समयमै मोटो रकम कमाउने बाटो लिएकाले यसको सुधारका लागि पहल गर्नु आवश्यक छ।

लघुवित्तका सुरुवातकर्ता बंगलादेशका प्रख्यात अर्थशास्त्री मोहम्मद युनुसलाई नोबेल शान्ति पुरस्कार दिएको थियो। बंगलादेशमा सफल भएको लघुवित्त मोडल विश्वभरि नै अभ्यासमा छ। नेपालमा पनि यसको सुरुवात २०४७ सालमा लघुवित्तको प्रवर्द्धक हरिहरदेव पन्तले गरेका थिए। समयक्रमसँगै लघुवित्त देशभरि फैलिएको छ। तर, बंगलादेशमा जस्तो यहाँ लघुवित्त मोडल भने सफल हुन सकेको छैन। ग्रामीण अर्थतन्त्रमा टेवा दिने उद्देश्यका साथ गाउँगाउँ पुगिरहेका लघुवित्तले स्थानीयको भएजति पैसा कम्प्याएर टाप कस्ने प्रवृत्ति मौलाएको छ। लघुवित्तपीडितहरू घरमा ताला लगाएर भानुपर्ने स्थिति सिर्जना भएको छ। कतिपय पीडित आत्महत्यासमेत गर्न बाध्य भएका छन्। प्रायः लघुवित्तले महिलालाई सदस्य बनाएर विनाधितो कर्जा प्रवाह गर्छन्। यस्तो ऋण उत्पादक क्षेत्रका कम्पै लगानी भएको छ। त्यसैले पनि ऋण पिताा गर्न सक्ने अवस्था धेरैको हुँदैन। भएभएको सम्पत्ति बेचेर पनि ऋण तिर्न सक्ने पैसाको जोह गर्न नसकेहरू नै आत्महत्याको निर्णयमा पुग्ने हुन्। धेरै

ऋणीले खाडी मुलुकमा पसिना वगाएर पठाएको पैसा लघुवित्तलाई बुझाउँदैन टिक्छ छ। भारतबाट मजदुरी गरी ल्याएको पैसा पनि लघुवित्तले नै असुल्ने गरेका छन्। लघुवित्तको ऋणकै कारण मानिसहरू फन्न-फन्न गरिबीतर्फ धकेलने खतरा छ। तिनका लागि यो गलपासो सावित भइरहेको छ।

मेरो गाउँ रसुवाको कालिका-३ मा पर्छ। त्यहाँ दलित समुदायको बाहुल्य छ, धेरै भूमिहीन छन्। २०७५ सालमा मैले अध्ययन गर्दा यो गाउँमा ९ लघुवित्तसहित १३ वित्तीय संस्थाबाट १७ जनालाई १ करोड ३७ लाख ४ हजार रूपैयाँ ऋण प्रवाह गरिएको थियो। ऋण उत्पादनमूलक क्षेत्रमा परिचालन गर्ने नसक्दा, यसलाई फिर्ता गर्ने स्थितिमा ऋणीहरू थिएनन्। कर्मचारी ताकेता गर्न आउँछन् भनेर अधिकांश ऋणी दिउँसो घर बस्दैथिए। ऋण तिर्न नसकेर एक महिलाले आत्महत्या नै गरिन्, दुई जना व्यक्ति गाउँ छाड्न बाध्य भए। पछि गाउँका अगुवाहरूसँगको छलफलपछि लघुवित्तका कर्मचारीले त्रास देखाउन कम गरे। तर, ऋणीलाई सहूलियत वा ब्याज मिनाहा भने भएन। त्यसवेला गाउँमा लघुवित्तले पुर्‍याएको असर न्यूनीकरणका लागि अभियान चलाइएको थियो। कमजोर ऋणीहरूको सहयोग गरिदिन स्थानीय सरकारदेखि राष्ट्र बैकसम्म गुहारिा पनि तिनलाई राहत दिलाउन सकिएन। मानवअधिकार आयोगको टोली गाउँमै पुगेको थियो, यसले प्रतिवेदन तयार पारेर सरकारलाई बुझायो तर ऋणीले कतैबाट सहायता पाएनन्।

लघुवित्तको ऋण उद्देश्यमूलक हुनुपर्छ। एउटा उद्देश्यले लिएर अर्को ठाउँमा खर्च गर्दा समस्या आउने नै भयो। देखासिकी गर्ने प्रवृत्ति, त्यसलाई पूर्ति गर्ने आर्थिक उपभोक्तावादी मानसिकताले गर्दा मानिसहरू ऋणको दुष्प्रक्रममा फस्न पुग्छन्। महँगो मोबाइल बोके, छोराछोरीलाई ठूला निजी विद्यालयमा पढाउने, चाडपर्व बाड्किलो गरी मनाउनेजस्ता आनीबानी गाउँ-गाउँ पुगेको छ। अर्कातिर लघुवित्तले सदस्यहरूलाई उत्पादन गर्न सिकाएन। ऋणमा भने कुस्त ब्याज लिइन्छ। आम्दानीको आधार केही नभएपछि एउटाबाट लिएर फेरि अर्कोलाई तिर्ने गरिन्छ। ऋण लिने

ठाउँ नसकिएसम्म यो क्रम चली नै रहन्छ। प्रायः सदस्यले आफू कसरी लघुवित्तको ऋणमा फसिरहेको छु भने भेउ नै पाउँदैनन्। ऋणलाई पनि अनुदानजस्तै गरेर जति पाए पनि लिने र मनलाग्दी खर्च गर्ने डरलाग्दो मनविज्ञान विद्यमान छ।

लघुवित्तले भूमिहीन समुदाय खासगरी दलित वस्तीहरूमा सहजै प्रभाव परेका हुन्छन्। उनीहरूलाई वित्तीय साक्षरताबारे लापरवाह तरिकाले ऋण प्रवाह गरिदिन्छन्। व्यावसायिक योजना नहुनेहरूलाई ऋण प्रवाह गर्नु लघुवित्तको मुख्य कमजोरी भइरहेको छ। लघुवित्तले सदस्य संख्या बढाउने, बचत असुल्ने, ऋण लगानी गर्ने र रकम असुल्ने कार्यका लागि निश्चित समयावधि दिएर कर्मचारीहरूलाई गाउँ पठाउनु ठीक होइन।

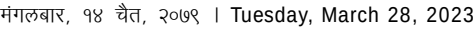
नेपाल राष्ट्र बैंकले हालै सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदनअनुसार २०७९ अर्थवर्षसम्म ७७ वटै जिल्लामा ५ हजार ६८ वटा शाखामार्फत लघुवित्तहरू फैलिएका छन्। लघुवित्तमा २३ हजार ३ सय ७४ कर्मचारी छन् भने यसले ४ लाख ३३ हजार ७

लघुवित्तहरूले हरेक सदस्यको व्यावसायिक योजना बनाउन सहयोग गरेर ऋण प्रवाह गर्ने, व्यवसाय सञ्चालनका लागि सीप सिकाउने, व्यवसायको गिरन्तर अनुगमन गर्ने र उत्पादनलाई बजारसँग जोडिदिने हो भने ऋणीहरू सक्षम हुनेछन्।

सय ७० केन्द्र बनाएका छन्। लघुवित्तको १३ लाख ७० हजार ७ सय ४८ समूह छन्। यसको कुल ५९ लाख ३३ हजार ५५ सदस्यहरूमध्ये १७.०१ प्रतिशत महिला छन्। यो तथ्यले भन्छ, महिलालाई लघुवित्तले सदस्य बनाउन जोड दिइरहेका छन्। त्यस्तै प्रतिवेदनअनुसार ३३ लाख १० हजार ९ सय ५८ जना ऋणी छन् र २०७७ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको कुल चुक्ता पूँजी २१ अर्ब ६८ करोड रहेकामा २०७८ असार मसान्तमा १४.८५ प्रतिशतले बृद्धि भई २४ अर्ब ९० करोड रूपैयाँ पुगेको छ। कुल पुँजी कोष २०७७ असार मसान्तमा ३७ अर्ब ३३ करोड रूपैयाँ रहेकामा २०७८ असार मसान्तमा २८.२७ प्रतिशतले बृद्धि भई ४७ अर्ब ९१ करोड रूपैयाँ रहेको छ। २०७८ असार मसान्तमा लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूको खुद मुनाफा अधिल्लो आर्थिक दायँको तुलनामा १४६.७१ प्रतिशतले बृद्धि भई ११ अर्ब ८५ करोड रूपैयाँ रहेको देखिन्छ। २०७८ असार मसान्तमा ब्याज आम्दानी ४५ अर्ब २४ करोड र सञ्चालन आम्दानी ४१ अर्ब ५८ करोड रूपैयाँ रहेको छ। यसरी हेर्दा लघुवित्तले गाउँघरमा प्रशस्त पैसा असुलिँरहेका छन् र आफ्नो नाफा बढाइरहेका छन्। राष्ट्र बैंक भन्छ, लघुवित्त संस्थाहरूले आफ्ना ग्राहकसँग

लिने ब्याजदर अधिकतम १५ प्रतिशत निर्धारण गर्नुपर्छ। तर, आफैंले गरेको अनुगमनमा १० लघुवित्तले अनेक शीर्षक राखेर सोभन्दा बढी ब्याज असुली गरिरहेको भेटेको छ। अर्को कुरा, सहकारीहरूले जसरी लघुवित्तले आफ्नो सदस्यहरूलाई सेयर र जलविद्युत् कम्पनीले जसरी स्थानीयलाई सेयर दिँदैन। उसले लघुवित्तको सहायक पैसा अखुल्छ र आफ्नो सीईओलाई लाखौं तलब भत्ता खुवाउँछ। कर्मचारीहरू पनि यही रकमबाट चल्छन्। सञ्चालक र सेयरधनीलाई आकर्षक मुनाफा सुनिश्चित गरिन्छ। विडम्बना, जसको पैसाले लघुवित्त चलेको छ, उसले पाउने भनेको झुठ हो र सोचापत चर्को ब्याज चुक्ता गर्नुपर्छ।

लघुवित्तले आफ्नै कार्यनीति सुधार गरेर अधि बढ्ने प्रशस्त ठाउँ छन्। लघुवित्तहरूले हरेक सदस्यको व्यावसायिक योजना बनाउन सहयोग गरेर ऋण प्रवाह गर्ने, व्यवसाय सञ्चालनका लागि सीप सिकाउने, किस्ताबन्दीमा ऋण दिने, व्यवसायको गिरन्तर अनुगमन गर्ने र उत्पादनलाई बजारसँग जोडिदिने हो भने ऋणीहरू सक्षम हुनेछन्। सदस्यहरूलाई वित्तीय साक्षरता र त्यसको परिच

विदेशी मुद्रा		
अमेरिकी डलर	₹ 93.22	सुन
युरो	₹ 94.18	₹ 909000
पाउण्ड स्टर्लिंग	₹ 96.20	
अस्ट्रेलियन डलर	₹ 99.9	चांदी
कतारी रियाल	₹ 95.9	₹ 9350

कालीमाटीमा किसानलाई छुट्याइएका स्टल व्यापारीको कब्जामा

- किसानका लागि खोलिएका होल्डिङ यार्ड दुई वर्ष नबित्दै बन्द ● समिति भन्छ, 'जीर्ण स्टल मर्मतसम्भार गर्नुपरेकाले किसानका होल्डिङ यार्ड केही समयका लागि स्थगन गरेर व्यापारीलाई दिएका हौं'

■ **राजु चौधरी** (काठमाडौं)

विचौलीयालाई निरुत्साहित गर्न कालीमाटी फलफूल तथा तरकारी बजार विकास समितिमा सञ्चालनमा ल्याइएका होल्डिङ याई (ड्रिष्टे) स्टल व्यापारीलाई दिइएको छ । किसान र उपभोक्ताबीचको दूरी घटाउन ०७७ चैत १८ मा सञ्चालन सुरु गरिएको होल्डिङ याई ०७९ मंसिरमा पुनः व्यापारीलाई दिइएको हो । जीर्ण स्टल मर्मतका नाममा समितिले किसानका याई व्यापारीलाई दिएको हो ।

‘व्यावसायिक किसानले आफ्नो उत्पादन सिधै होलसेलमा विक्री गर्न सक्नु भन्ने अक्सन’ होल्लिड यादको उद्देश्य थियो। उत्पादन सिधै बाजारमा आउंदा किसानले मूल्य पाउँछन्, उपभोक्ता मूल्य पनि केही हदसम्म सस्तो हुन्छ,’ सामंजसिकता एक व्यापारीले भने, ‘समितिले सुरुमा प्रचारप्रसार गर्ने गरेन। धेरै किसानलाई भाराव नहुँदा उत्साहजनक भएन। त्यसपछि भारतबाट तरकारी ल्याउने व्यापारी र कालीमाट्टीकै व्यवसायीले स्टल मागेका थिए। स्वार्थ मिलेपछि होल्लिड यादो स्थागकता नाममा व्यापारीलाई तै यादो समियो।’

सिमानाको उत्पादन बजारसम्म पुर्‍याउन समितिका तत्कालीन कार्यकारी निर्देशक विनोदकुमार भुगुडाँले याँदोको व्यवस्था गरेका थिए। समितिभित्र रहेका करिव ६ सय स्टलमध्ये किसानाले १४ वटा छुट्टयाइएको थियो। ती याँदवाट किसानले निधै होलसम्म वा बेच्न पाउने सुविधा थियो, जसले गर्दा किसानले मूल्य पाउने र उपभोक्तालाई पनि केही राहत हुने अनुमान थियो। तर, होलडेज याँदालाई प्रभावकारी बनाउनको साटो व्यापारीलाई दिइयो।

फिसानले गाडी-गाडीमा ल्याएर विक्री गर्न पाउने सुविधा थियो । हाँडिङ याडमा पटके अनुमति अर्थात् २ सय टनसम्म तत्कालीन ल्याउँदा ४ सय रुपैयाँ शुल्क लाग्थ्यो । त्योभन्दा माथि हुँदा प्रतिकिलो २० पैसाका दरले शुल्क तोकिएको थियो,' सम्राटिका एक अधिकारीले भने, 'वेल्काको ४ देखि बोलिपल्ट दिउँसोको ४ बजेसम्म विक्री गर्न पाउने अनुमति थियो । तर मंसिरयता स्थागन गरियो ।'

किसानों को याद हो सके व्यापारीलाई दिने निर्णयले व्यवसायिक किसान निरुत्साहित भएका छन् । समिति किसानभन्दा व्यापारीको हकहितमा लाग्दा किसान र उपभोक्ताले समस्या बेहोरिरहेको जानकारीहरु बताउँछन् । 'समितिमा विचौलिया नै हावी छन । सचना

निकाले/ननिकाले भन्नेमा व्यवसायी नै हावी हुन्छन्,' समितिका ती अधिकारीले भने, 'पछिल्लो समय समिति नाम मात्रैको भएको छ ।'

तरकारी वजारा चिनीयालासांगे
राजनीतूक हश्तेषप त्यांत्ये ह्नुह्नु ।
उनीरुह्नु उत्यादनेर्येउ उभोतासुन ह्नु ।
तह तोसुन चाह्नुनेनु । राजनीतक दबावके
कारण पनि किसान र उपभोक्ता मारामा
परके कुकक सहासधका अध्याध
नवरज वस्तेलेत जनाए । किसानका छाता
सोडणले किसानका लागि छुट्टे स्थल
चाह्नुह्नु, भनेर जोडदार माग गरेका थिए ।
पहिचनके दबावका कारण र वर्षाधि
किसानका लागि वर्षा सञ्चालनमा आए ।
तर दुई वर्ष नपुग्दै फेर व्यापारीले कब्जा
गरे, महासचका अध्याध वस्तेलेत भने ।

‘मर्मतका नाममा किसानलाई हटाएर व्यापारीलाई दिनु भनेको सिन्डिकेटराज हो । व्यापारीको सिन्डिकेट र राजनीतिक संरक्षणका कारण किसान मरे ।’ समितिका कार्यकारी निर्देशक डालप्रसाद पुडासैनीले पनि किसानका नाममा

छुट्टयाइएको अस्मन होलिडिड याई केही सम्यकका लागि त्यगन गरिएको पुष्टि गर्ने पठाईया वनानुपुन भएकाले केही सम्यकका लागि त्यही व्यवसायीलाई त्यहाँ राखिएको उनको भनाई छ । एसमन होलिडिड याईको अइश्वयनुसार काम नभएकाले व्यापारीलाईअई राखिएको उनको दावी छ । कारीमातीभनमकाले निर्माणको काम भइरहेको छ । अन्यत्यकाले व्यवसायीलाई राख्न ठाई नभएकाले व्यवसायीलाई राखेका छौ । पडसरीले भने, मंसिरदेखी अस्मन सेन्टर नमक गरेर व्यवसायीलाई राखेका छौ ।

‘निर्माण सकिएपछि किसानका होलिडड यार्ड
पुनः सञ्चालनमा आउँछन् ।’

किसानले फोर होलडिङ याड करलेल
पाउजना, यस विषयमा भने अन्योल देखिएका छन।
किनभने तीन तहमा भदरेकोछ। १। पहिलो
तहको काम सकेर दोस्रो सुरु भए पनि तेस्रोको
प्रक्रिया अनि सम्पन्न भएको छैन। 'चालू आर्थिक
वर्षभित्रै निर्माण गर्ने लक्ष्य भए पनि एउटा
याेज्यमा मात्रै सकिनेछ। दोस्रो याेज्यको
काम हुँदै छ,' उनले भने, 'त्यसपछि तेस्रो
याेज्य सुरु हुन्छ। तर खाँद प्रक्रिया नै सुरु
हुन सकेको छैन।' भएपनि पत्र किसानले
हाल सम्मानना को कामको पछि हन्छ।

सर्माभिर्तामि रंकेन व्यापारिणं लङ्घनं
 किसानो लागि हेर्लिङ्ग याई छुट्टयाएको
 थियो। संस्था बढाउँदै लैजाउनुभानो बन्द नभै
 भनेको राम्रो होइन'। कृषि मन्त्रालयका एक
 अधिकारीले भने, 'कुन उद्देश्यले बन्द गरेको
 हो, थप बुझ्नुपर्छ।' तरकारी फलफूल थोक
 बजार व्यावसायिक रसक्या, कालीमाटीका
 अग्रस्थ गीताप्रसाद आचार्यले पनि अन्याय
 स्टलमा निर्माण सुरु भएकोले किसानका याई
 व्यवसायीलाई दिइएको बताए। स्टल पूर्ण
 रूपमा निर्माण भएपछि, किसानले ती याई
 पुनः पाउने नभएको भनाइ छ।

उत्पत्तिकामा मुख्यतः धाँदिस, नुवाकोट, काभ्रे, चितवन, मकवानपुरलगायत तराईका जिल्लासँगै भारतबाट तरकारी भित्रिन्छ। यी क्षेत्रबाट आयातित तरकारी कालीमाटी, वल्लु, टुकुचा, कोटेश्वरलगायत तरकारी बजार्नमा विक्री हुन्छ। कालीमाटी तरकारी बजारमा प्रतिदिन ८ सयवर्षेसाढे ८ सय २३ तरकारी भित्रिन्छ। यसमा भारतको हिस्सा ३५ देखि ४० प्रतिशत हो। कालीमाटी तरकारी बजारले उत्पत्तिको करिब ७० प्रतिशत माग धान्छ।

जिल्लाको मुसकोट नगरपालिका-६ मालारानीको सालिमे मौरीपालन समूहलाई स्मार्ट कृषि कार्यक्रमअन्तर्गत गत वर्ष ७ लाख रुपैयाँ बजेट पथ्यो। कृषि ज्ञान केन्द्रसँग सम्झौता गरेर समूहले तालिएको काम पूरा गयो। उक्त समूहले गत वर्ष विनियोजित रकमको भुक्तानी भने अहिलेसम्म पाएको छैन। 'हामीले

सम्भ्रितानुसारको रकम अर्भ पाएका छैनौं,' समूहका अध्यक्ष चुमा गुरुडले गुनासो पोखे, 'ऋणको भारी बोकेर बस्नपरिरहेको छु ।'

स्मार्ट कृषि कार्यक्रमअन्तर्गत नै
वंगुरपालनका लागि २ लाख रुपैयाँ
अनुदानका लागि सम्झौता गरेका
छ्छुकोट गाउँपालिका-१ का दानबहादुर
पल्लीको पीडा पनि उस्तै छ ।
कार्यक्रमको प्रकृतिअनुसार २ लाख
सरकारले दिने २ लाख किसान
आफैले लगानी गर्नुपर्ने थियो ।
सम्झौताअनुसारको रकम पाउने आसमा
उनले खर्रो खोजेर खोर निर्माण गरे तर
भेदभङ्गी अस्थालत तथा पशुसेवा विज्ञ
द्वारा गुल्मीले अहिलेलेसम्म भुक्तानि
नदिएपछि उनी ४ लाख रुपैयाँ झग्नमा
हुने । 'थस्ते हो भने यो कार्यक्रम अरु
किसानका सामू लगेर थुट्दाउने
काका बन्द गरेर' उनले भने ।

कृषि ज्ञान केन्द्र गल्मीले सरसमुकाम तन्धसुसमा आयोजना गरेको स्मार्ट कृषि गाउँ कार्यक्रमको समीक्षा गोष्ठीमा पोखेका हुन् । किसानलाई सरकारी राहत, अनुदान र सहजीकरण सुगुनपन कृषि ज्ञान केन्द्र गुल्मी र भेदरिनरी अस्पताल तथा पशु सेवा विज्ञ केन्द्रले नै किसानलाई पीडा दिएको उनीहरूको गुनासो छ । स्मार्ट कृषि कार्यक्रम तथा अन्य योजनाअन्तर्गत अनुदानका लागि अस्पताला गरेर किसानले काम सकेपछि

भूकान्नी रोकेन र दुख दिने गरेको गुनासो
 भै किसानको रहेको जिल्ला समन्वय
 प्रमुख द्रोणबाहुदर खत्रीले बताए ।
 भेटीदिने अस्थितालबाट गत वर्ष धेरै
 किसानको भूकान्नी नभएको गुनासो
 आएपछि, मैले नै प्रक्रिया पुर्याएर
 किसानलाई भूकान्नी गर्नुस् भनेपछि गत
 माघमा भूकान्नी गरेको मलाई जानकारी
 दिएका छन्,' उनले भने, 'यस्तो आगामी
 बसन्तमा नदीहोरियोस् भ'।

किसानले सम्झौताअनुसारको काम गरेपछि, कृषि ज्ञान केन्द्रले अनुगमनका नाममा पुगेर विभिन्न मापदण्ड पुगेन भन्दै भुक्तानी दिन नमान्ने र बागेरनिडसमेत गर्ने गरेको किसानको गुनासो छ । बाँकी पृष्ठ १०▶▶

पूर्व-पश्चिम विद्युतीय रेलमार्गमा
जग्गा फुक्नुवा न मुआब्जा

■ **विमल स्वतिवडा** (काठमाडौं)

अर्जुन राजवंशी (वितर्तामोड)

भाषाको काँकडभिट्टादेखि सुनसरीको इनरुवासम्म पूर्व-पश्चिम विद्युतीय रेलमार्ग बनाउने भन्ने सरकारले करिब ५ हजार १५ सय किता जमिन रोक्का राखेको छ। मुद्याजसमेत नै नदिएर महिनादेखि खरिदबिक्रीलगायत गतिविधि गर्न पाउने गरी रोक्का राखिएपछि रेलमार्ग निर्माण हुने क्षेत्रका स्थानीय मारमा छन्। सरकारले जमिन रोक्का राख्दा धेरैजसो स्थानीयको घर व्यवसाय र विप्रेको छ।

કાર્ય દુર્દિ કરોડકો સમ્પત્તિ રોકવા
 ધરજગ્યા વૈઘ્નિય રાઘેર છોરાહરુહાઈ પદ્મન વા
 માનગને પ્રક્રિયા દુર્દિ વર્વદોષો રોજાઈકો છા. પૈ
 જોઘો જાને નસવદા છોરાહરુ પદ્મન વિદેશ જ
 પાપાકા છેનુન' વિતાંમોડ-૨ કી રમ્ના રાજશર્મ
 મંનન'. સૈનિક મોડસ્થિત પત્તકાં દુદ્ધા ધરસાઈસ
 ૨૬ યુર જગ્ગા લેમાગમી પંચકો છા, ંદુટા છા
 જાપાન ર અઠ્ઠો અસ્ટ્રેલિયા જાને પ્રક્રિયામા છ
 સમ્પત્તિ બનેકે ત્થોઘો પ્રઘો. ત્થો પાન ન મુઘા
 પાઘોઘો છા, ન વૈઘ્નિય રાઘેર કૃષ્ણ ઘાન પા
 ઘો, ંલેલે મંનન.

सरकार जग्गा रोक्का परेर विक्रयसमेत ना
चुपचाप बसेको रेलमार्ग प्रभावित मोहन राजवंशी
आरोप छ। कस्ताई नारायणालाई-९ पैलाडुब्बा
मेरु कट्टा जमिन प्रस्तावित रेलमार्गको-९ पैलाडुब्बा
उत्तरको नाममा रहेको डेढ बिघा जमिन
महिलावादी रोकमा छ। 'एक-दुई गडदा जमिन बे
चिन्दा तिरौला भने सोच बनाई गई रेलमार्ग
नापी आयो। रेखा लगाएर गाएपछि मुआब्जा पाइ
र त्यसैले व्यवहार मिलाउला भने थियो,' उन
भने, 'उल्टै तेली वपईदि भएको सम्बन्ध राखे
गाएपछि व्यवहार चौपट बनाईदिएको छ।'

मोहनका दाजु राजकुमार राजवंशीको प
करिव एक विद्या जमिन रेलमार्गमा पर्ने र
सम्मानको भागको छ । जित्ना रोक्का पनि कहिलेसा
हुने भन्ने नै निश्चित भएन यसरी वर्षौस
जसका रोक्का हूँदा त हामी ससाना उमय न
मान्छुको व्यवहार पै विर्रपिको छ । वितामो
का फनिचर व्यवसायी कुमार कन्दुवालै गुना
भारे । काँकडभन्ज-इन्द्रवा खण्ड १०६ दशमल
५१ किमि ३ रेलगाका १८ पालिकाअन्तर्गत
जसका हुदै रेलमार्ग निर्माण हुने रेल विभाग
जनाएको छ । ती बडामा ५१ य १२ दशमलव
हेक्टर जमिन खेतीयोग्य, ५२ दशमलव ६१ हेक्टर
जमिनक्षेत्र, २३ हेक्टर वस्ती र ५१ दशमलव
हेक्टर वन क्षेत्र प्रभावित हुने विभागको तथ्य
छ । यस खण्डको रेलमार्ग निर्माणका लागि
हजारौबढा बढी घरसहितका संरचना प्रभावित
विभागले बताएको छ ।

तस्विरः अर्जुन/कान्तिपुर

प्रस्तावित पूर्व-पश्चिम रेलमार्गमा परेको भापाको बिर्तामोड-३ स्थित फर्निचर उद्योग ।

- भन्डै तीन वर्षदेखि निजी जग्गा सरकारले रोक्का राखेकोप्रति स्थानीय आक्रोशित
- रेलमार्ग निर्माणका लागि ४ हजारभन्दा बढी घरसहितका संरचना प्रभावित
- तीन आर्थिक वर्षदेखि मागे जति बजेट नपाउँदा मुआब्जाको काम टुंगिएन

अधिग्रहणसमन्धी ३५ दिने सूचना प्रकाशन गरेको थियो । तीन दिनपछि जेठ २९ मा मौरडमा १ हजार ३ सय ५७ र सुनसरीमा ६ सय ४९ वटा किता नम्बर उल्लेख गरी ३५ दिने अर्को सूचना प्रकाशन गरिएको थियो । उक्त सूचनाका आधारमा तीनवटै जिल्लाका नापी र मालपोत कार्यालयले सूचनामा उल्लेख भएभन्दा बढी भूपात्रा २ हजार ४ सय ५७, मौरडमा १ हजार ६ सय ३८ र सुनसरीमा १ हजार ३ सय २९ वटा किता रेकर्डमा पर्ने उल्लेख गरेको छ ।

नापी र मालपोतले कायम गरेका तीन
जिल्ला ४ हजार ४ सय ४८ वटा कित्ताका सोका
विज्या जग्गा सरकारले करीव तीन वर्षदेखि रोक्या
राखेको हो। जग्गा रोक्का हुँदा स्थानीय प्रत्यक्ष
मामरा परेका छन्। मुसाब्जा तथा जग्गा
फुकुवाबारे पहल गर्न तीनै जिल्ला प्रमाविगत
संलग्न हुने गरी रेलवे प्रजावित तथा मुसाब्जा
समन्वय समिति गठन गरेका छन्। राष्ट्रिय
गौरवको आयोजनामा समेत बजेट विनियोजन
नगरेर सरकार आफैले हजारौं जन्तालाई पीडित

वनाउनु गलत भएको समितिका उपाध्यक्ष ओमकृष्ण विमलीको टिप्पणी छ। 'सरकारको निर्णयका कारण हजारौं जनताको व्यवहार बिग्रिएको छ। घरभगडा भएका छन्। अंशवन्धु हुने नसक्दा परिवारका किचलोहरु बढेको छ। उनले भने। सरकारले अब कि तत्काल मुआब्जा दिनुपर्ने, नभए आयोजना नै खारेजीको निर्णयमा पर्नुपर्ने धारणा राखे।

२४ अर्ब लाग्नेमा एक अर्बको सिलिङ
 राष्ट्रिय गौरवको पूर्व-पश्चिम विद्युतीय रेलमार्ग
 आयोजना सुरु भएको १४ वर्ष वितिसक्यो ।
 ०५४/६६ यो आयोजना काम भए पनि सुरुका
 दिनमा अध्ययनको मात्र काम भए । आयोजना सुरु
 भए पनि वर्षौंन पुर्यात् वजेट विनियोजन नहुँदा
 एकातिर आयोजनाले मुआब्जाको काम पनि
 टुंयाउन सकेको छैन भने निर्माण सुरु भएको
 खण्डमा पनि न्यून प्रगति छ ।

९ सय २५ किमि दूरीको यो आयोजनामा विशेषगरी निजगढ खण्डमा काम भइरहेको छ। ट्यूचाकवेल्ड, रेलवे पुल, स्टेसन निर्माण आदिमा केही प्रगति भएको छ। संशोधित मितिअनुसार काँकडभिट्टा-निजगढ खण्डका रेलवे निर्माण ०८६/८७ मा सक्ने भनिएको छ। यसअनुसार

यस खण्डमा अहिलेसम्मको प्रगाति तयै हुनुपर्ने हो । तर यो खण्डको प्रगति नै अपेक्षाकृत रूपमा अदुन सकेको छैन । काँकडभान्ज-इन्द्रधारा खण्डमा बढ्दै मुआब्जा वितरण हुन नसकेकाले आयोजनालाई भनेर अनुसारको गति दिन नसकिँको आयोजना भन्ने उल्टे । चालु आर्थिक वर्षमा सोत सुनिश्चितता हुन नसकेपछि मुआब्जा वितरण हुन नसकेको भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालयका सहसचिव एवं प्रवक्ता भीमार्जुन अधिकारीले बताए । **वाँकी पछ १०**

KANTIPUR PUBLICATIONS LTD.

KMG

कान्तिपुर SUBSCRIBE AND DRIVE RELOADED

घेरै पुरस्कारहरुसँगै Brand New Car

हार्दिक बधाई

साप्ताहिक विजेता
43" DHi Smart TV

रसिद नं. ३७८७५
मिना बज्राचार्य
जैसीदेवल चोक

कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिक वा The Kathmandu Post को वार्षिक ग्राहक बनी
आकर्षक पुरस्कारहरु जित्नुहोस्। हरेक महिनामा एक माध्यमाली विजेताले
जित्नेछन् Segway E100 र बम्परमा एकजनालाई KIA SONET

SCRATCH & GET
RS. 250-3400/-
CASHBACK INSTANTLY

SURE SHOT PRIZE
रु ३५ लाखको दुईटा बीमा
मात्र सम्पन्न हुनेछन्
रु ९९९/- को शुट

**बिला नगरौं. आजै कान्तिपुर र
The Kathmandu Post को वार्षिक ग्राहक बनौं**

थप जानकारीका लागि फोन:
एन.टि.सि.: १६६००१२२२२, ९८५१२१६९००
एनसेल: ९८०१५७२२२२, ९८०१०१६८५१

उपत्यका मित्र: ९८४११६७८४ (रिशिरा), ९८५१०९९९४४ (राम), ९८४१६३१४७३ (धिरेंद्र)
उपत्यका बाहिर: ९८५६०३०००५ (बिरय, पौखरा), ९८५६०२५८८५ (राजेश, भरतपुर)
९८५८०३०६७७ (अशोक, नेपालगञ्ज), ९८५२०२८१२३ (अनुरा, विराटनगर)

eSewa वा Fonepay को QR Code स्वीकार गरी हाम्रा वितरक वाहक
माफत अथवा ekantipur.com वा kathmandupost.com बाट पनि
ग्राहक शुल्कको सुसूची गर्न सम्बन्धित ।
ग्राहक अथवा बीबी रहेकाहरुले पनि उनका बहुराज्य खोजमा यात्राको हुन पाउनुहुनेछ ।

Type SUB «Space»
Your name and
Send to 34001

*स्क्रिनमा मात्र छवि हो

। खोटकरी

हिमालयन शेर्पा अन्तिम चारमा

बारा (कास)- सिमरामा रंगशालामा जारी जितपुरसिमरा गोल्डकप फुटबलमा सोमबार ‘ए’ डिभिजन डर्बीमा सातदोबाटो युथ क्लबलाई २-१ ले हराएर हिमालयन शेर्पा सेमिफाइनलमा पुगेको छ। पहिलो हाफको अग्रता जोगाउन नसक्दा सातदोबाटो पहिलो सहभागितामै निराश बन्न पुग्यो। ३५ औँ मिनटमा सातदोबाटोका कप्तान सुदीप गुरुङले गोल गर्दै टिमलाई अग्रता दिलाए। हिमालयन शेर्पाका डिफेन्डर म्यानुअल नानाको गल्तीको फाइदा उठाउँदै सातदोबाटोका कप्तान सुदीपले बललाई सहजै पोस्टको दिशा दिएका थिए। पहिलो हाफको इन्चुरी समयमा हिमालयन शेर्पाका सुनील राईले बरावरी गोल गर्दै टिमलाई खेलमा फर्काए। विश्वास श्रेष्ठको क्रस सातदोबाटोका डिफेन्डर करण रावतले क्लियर गर्न नसक्दा त्यसको फाइदा हिमालयन शेर्पाले लियो। दोस्रो हाफको अन्तिम समयमा हिमालयन शेर्पाका अफ्रिकी खेलाडी अवायोमीले उत्कृष्ट हेडर गोल गर्दै सेमिफाइनलमा मकवानपुर-११ सँगको भेट पक्का गरे। शेर्पाका मिडिफल्डर सत्यम् शर्मांले कर्नर एरियाबाट प्रहार गरेको बलमा बक्सभित्रबाट अवायोमीले गोल गर्दा सातदोबाटोका गोरक्षक निशान्त थापामगरले बचाउ गर्न भ्याएनन्।

मनाङ सेमिफाइनलमा

धनगढी (कास)- मनाङ मर्याद्वी क्लब छैटौँ मुख्यमन्त्री सुदूरपश्चिम खप्तड गोल्डकप फुटबल प्रतियोगिताको सेमिफाइनलमा पुगेको छ। धनगढी रंगशालामा सोमबार मनाङले बागमती क्लबलाई २-१ गोलले हराएको थियो। मनाङलाई जित दिलाउन टिमोथी कोडु र साइजमोलले गोल गरे। बागमतीका लागि सृजन गौतमले एक गोल फर्काए। खेलको ३७ औँ मिनेटमा टिमाथीले गोल गर्दै मनाङलाई अग्रता दिलाए। बागमतीले ४१ औँ मिनेटमा बरावरी गोल फर्काेयो। बागमतीका सृजन गौतमले बरावरी गोल गरे। पहिलो हाफमा बरावरी खेलेको मनाङले दोस्रो हाफमा थप एक गोल गरयो। मनाङका लागि ६६ औँ मिनेटमा साइजमोलले गोल गर्दै टिमलाई २-१ गोलको जित दिलाए। मनाङले एसिनियर एफसी क्यामरुनसँग चैत १५ मा सेमिफाइनलमा प्रतिस्पर्धा गर्नेछ।

आर्मीलाई बास्केटबल उपाधि

काठमाडौँ (कास)- आर्मीको ‘बी’ टिमले एलडीवीए श्री बाइ श्री पुरुष खुला बास्केटबल प्रतियोगिताको उपाधि जितेको छ। राखेप कभर्डहलमा मंगलबार फाइनलमा आर्मीले आफ्नै ‘ए’ टिमलाई २१-१७ स्कोरले पराजित गर्‍यो। टोलीबाट रविन खत्री, अजय कुशवाहा, निकेश खाल मगर र सुदीप पौडेलले खेलेका थिए। आर्मी ‘ए’ वाट विनोद महर्जन, आयुष सिंह, निश्चल महर्जन र अमृत कोइरालाले प्रतिस्पर्धा गरेका थिए।

मेलबर्नमा पारसको सम्मान

। विनोद पाण्डे (मेलबर्न)

नेपाली राष्ट्रिय क्रिकेट टोलीका पुर्वकप्तान पारस खड्का आइतबार मेलबर्नमा सम्मानित भएका छन्। नैप्लज एसोसिएसन अफ भिक्टोरिया (न्याभ) ले नेपाली क्रिकेटमा दिएको योगदानका लागि पारसलाई सम्मान गरिएको हो।

पारसलाई न्याभका अध्यक्ष प्रेमराज उप्रेती, भिक्टोरिया राज्य सांसदद्वय क्याथलिन म्याथ्यु बाई, टुड लु, म्याक्सिम्याक्स एजुकेसन कन्सलेटन्सीका निदेशक शंकर धरेलले सम्मान पदक प्रदान गरेका थिए। एक समय पारससँगै नेपालमा राष्ट्रिय प्रतियोगिता खेलेका न्याभ अध्यक्ष उप्रेतीले भने, ‘नेपाली क्रिकेट पारसकै कारण अहिलेको अवस्थामा आइपुगेको हो, एउटा खेलाडीको रूपमा होस् वा कप्तान रूपमा पारसले एकपछि अर्को ऐतिहासिक नतिजा दिँदै नेपाल यो अवस्थामा आइपुगेको हो।’ नेपाली क्रिकेटका लागि गरेको अमूल्य र निःस्वार्थ योगदानको कदरस्वरूप सम्मान गरिएको जनाउँदै उप्रेतीले भने, ‘पारसलाई सम्मान गर्न पाउनु मेलबर्नमा रहेका नेपाली समुदायको मात्र नभई भिक्टोरिया प्रान्तकै गर्वको विषय भएको जनाए।’ सोही अवसरमा कान्तिपुर दैनिकका खेलकुद ब्युरो प्रमुख विनोद पाण्डेलाई पनि सम्मान गरिएको थियो।

पारसको सम्मानमा च्यारिटीमार्फत ‘गाला डिनर’ गरिएको थियो। त्यसको खर्चबाट बाँकी रकम बालचौतारीलाई प्रदान गर्ने उप्रेतीले जनाए। न्याभअन्तर्गत रहेका नेपाली समुदाय मिलेर नेपाली क्रिकेट स्कुलमा भिक्टोरियामा रहेका नेपाली बालबालिकाका लागि नेपाली भाषा पढाउनु उक्त रकम खर्च गरिने आयोजकले जनाएको छ।

पारसले आफ्ना लागि यो ठूलो सम्मान रहेको जनाए। ‘दुई वर्षअघि मैले अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेटबाट

किरणविरुद्ध ‘भुटानी रोनाल्डो’

प्रधानमन्त्री कप फुटबलको फाइनल प्रवेशका लागि निर्णायक खेलमा नेपाल र भुटान भिड्दै

। राजु घिसिङ (काठमाडौँ)

नेपाल र भुटानका पुरुष राष्ट्रिय फुटबल टिमबीच पछिल्लो प्रतिस्पर्धा साफ च्याम्पियनसिप (२०१८ सेप्टेम्बर/ढाका) मा भएको थियो, जहाँ नेपाली टिमले सजिलै ४-० को जित हात पारेको थियो। बंगबन्धु रंगशालापछि दशरथ रंगशाला काठमाडौँ आइपुग्दा यी दुई टिमको भेट यस्तो खेलमा भएको जसले प्रधानमन्त्री त्रिदेशीय कपको फाइनल खेल्ने दुई टिमको फैसला गर्दै छ। त्यसैले मंगलबार मैदानबाहिरै रहने टिम लाओसको लागि पनि नेपाल-भुटानको नतिजा उत्तिकै महत्त्वपूर्ण हुनेछ।

त्यो साफमा नेपाली टिम सेमिफाइनल पुगेको थियो। भुटानको हकमा फीरे समूह चरणबाटै बाहिरिने भाग्य कोरिएको थियो। सन् २०१९ पछि मैदानमा फर्कदा भुटानी टिममा ठूलै परिवर्तन आएको छ। नेपाली त्यो टिममा पनि आमूल परिवर्तन भएको छ। ढाकामा भुटानविरुद्ध पहिलो रोजाइमा खेलेका डिफेन्डर दिनेश राजवंशी, सुमन अयाँल, मिडिफल्डर सुनील बल, सुजल श्रेष्ठ र विशाल राई फुटबल करिअरभन्दा सुरक्षित भविष्य रोज्नुपर्ने परिस्थितिमा अस्ट्रेलिया पुगेका छन्।

भुटानविरुद्ध पोस्ट सम्हाल्दै ‘आर्मब्यान्ड’ बाँधेका किरण चेम्जोङ नेपाली टिमको नियमित कप्तान भएर मुख्य खेलाडीको रूपमा स्थापित भएका छन्। स्ट्राइकर भएर पनि ढाका साफ २०१८ मा गोल गर्न असफल चेन्चो ग्याल्सेन भुटानको मुख्य हतियार भएको पनि एक दशक भइसक्यो। निकै छरिता र चलाख उनी प्रदर्शनकै हिसावले पनि भुटानका आदर्श फुटबलर हुन्। जर्सी नम्बर ७ लगाउने उनी ‘भुटानी रोनाल्डो’ को नामले चर्चित छन्। यू-२३ टिको प्रतियोगिता १३ औँ दक्षिण एसियाली खेलकुद (साग २०१९) मा भुटानले ऐतिहासिक रजत जितेको थियो। दशरथ रंगशालामा भएको स्वर्ण होडमा चेन्चोले गोल गरे पनि खेल नेपालले २-१ ले जितेको थियो। त्यति बेला उनी नेपालीमाफ़ लोकप्रिय बनेका थिए।

भुटानी सिनियर टिम ४० महिनापछि खेलमा फर्कदा मुख्य आकर्षण चेन्चो नै हुन्। कप्तानको जिम्मेवारी, सबैभन्दा बढी खेल र गोलको कीर्तिमानसहित दक्षिण एसियाकै एक राम्रो स्ट्राइकरको पहिचान बनाएका उनी नेपालमा किन पनि लोकप्रिय छन् भने क्लब फुटबलमा

किरण चेम्जोङ

चेचो ग्याल्सेन

रंगशालामा ओलम्पिक छनोट

काठमाडौँ (कास)- पेरिस ओलम्पिक २०२४ अन्तर्गत महिला फुटबलको एसियाली छनोटको पहिलो चरणमा नेपाली राष्ट्रिय टिमले दशरथ रंगशालामा भियतनामविरुद्ध दुई खेल खेल्ने भएको छ। प्रतिस्पर्धा चैत २२ र २५ मा हुनेछ।

नेपाली महिला राष्ट्रिय टिमले साफ (दक्षिण एसियाली महासंघ) बाहिरको प्रतियोगिता पहिलोपल्ट घरेलु भूमिमा खेल्न लागेको हो र यो अवसर प्यालेस्टाइनले छनोटबाटै नाम फिर्ता लिएपछि जुगेको हो। समूह ‘सी’ मा परेको अर्को टिम अफगानिस्तान छनोटमा सहभागी नहुने भएको छ। त्यसैले दुई टिममात्रै बाँकी रहेपछि नेपाल र भियतनामबीच दुई खेल हुनेछ। यसको मार्केटिङ र ब्रोडकास्टिङ अधिकार एमडीएसी स्पोर्ट्सलाई १३ औँ दक्षिण एसियाली खेलकुद (साग २०१९) मा भुटानले ऐतिहासिक रजत जितेको थियो। दशरथ रंगशालामा भएको स्वर्ण होडमा चेन्चोले गोल गरे पनि खेल नेपालले २-१ ले जितेको थियो। त्यति बेला उनी नेपालीमाफ़ लोकप्रिय बनेका थिए।

भुटानी सिनियर टिम ४० महिनापछि खेलमा फर्कदा मुख्य आकर्षण चेन्चो नै हुन्। कप्तानको जिम्मेवारी, सबैभन्दा बढी खेल र गोलको कीर्तिमानसहित दक्षिण एसियाकै एक राम्रो स्ट्राइकरको पहिचान बनाएका उनी नेपालमा किन पनि लोकप्रिय छन् भने क्लब फुटबलमा

२०२० छनोटको दोस्रो चरणसम्म पुगेको नेपाली टिमलाई यसपालि उस्तै उपलब्धिमा पुन सजिलो छैन।

जुलाई २० देखि अगस्ट २० सम्म अस्ट्रेलिया र न्युजिल्यान्डमा हुने फिफा महिला विश्वकप २०२३ मा खेल्ने ३२ देशको छनोट भइसकेको छ, जसमा एसियाबाट आयोजक अस्ट्रेलिया (एसियाली फुटबल महासंघ सदस्य) सहित ६ देशले खेल्दैछन्। त्यसमध्ये एक टिम हो भियतनाम। उसले विश्वकपको समूह चरणमा डिफेन्डिङ च्याम्पियन अमेरिका, चार वर्षअघिको उपविजेता नेदरल्यान्ड्स र पोर्चुगलविरुद्ध खेल्ने पनि तय भइसकेको छ। त्यसैले पहिलोपल्ट विश्वकप खेल्ने तयारीमा रहेको भियतनामलाई पन्छाउँदै समूह विजेता बनेर दोस्रो पुन नेपाललाई सजिलो छैन।

उत्तर कोरिया, जापान, अस्ट्रेलिया, चीन र दक्षिण कोरियासँगै पहिलो चरण पार गर्ने सात देशले दोस्रो चरणमा प्रतिस्पर्धा गर्नेछन्।

नेपाली महिला टिमले फिफा वरीयतामा ६७ स्थानमार्फिको टिम भियतनामविरुद्ध पहिलोपल्ट खेल्न लागेको हो। गत महिना चेन्नईको दुई मैत्रीपूर्ण खेलमा भारतविरुद्ध २-२ र गोलरहित नतिजा निकालेको नेपाली महिला टिमलाई मुख्य प्रशिक्षक अनन्तराज थापाले तयार गरिरहेका छन्। उनले ३३ खेलाडी समावेश गरी प्रशिक्षण दिइरहेको एन्फाका प्रतिक्रिया गर्नेछन्। त्यसैले टोकियो ओलम्पिक

किरणका सहकर्मी हुन् उनी। यी दुईकै उत्कृष्ट प्रदर्शन सहयोगमा राउन्डग्लास पन्जाब आई लिग च्याम्पियन हुँदै इन्डियन सुपर लिग (आईएसएल) मा बढुवा भएको दुई सातामात्रै भएको छ। पन्जावले पहिलोपल्ट ६ वर्षअघि आई लिगको उपाधि उचाउदा पनि किरणले पोस्ट सम्हालेका थिए भने चेन्चो अग्रपंक्तिमा लयमै थिए। यसबीच चेन्चोले बैंगलुरु र केरला ब्लास्टर्सबाट आईएसएल खेल्न भ्याए। माल्दिभ्सको प्रिमियर लिग जितेका किरण आईएसएलको प्रतीक्षामै छन्। अन्तर्राष्ट्रिय फुटबलमा भने नेपालकै सबैभन्दा बढी खेल खेल्ने कीर्तिमान लम्ब्याउँदै उनले परिष्कृत प्रदर्शन गरिरहेका छन्। प्रधानमन्त्री कपको समूह चरणको अन्तिम खेलमा मंगलबार नेपाल-भुटानको खेल किरणविरुद्ध चेन्चोको प्रतिस्पर्धा पनि हुनेछ, जहाँ चेन्चो किरणलाई पन्छाउँदै गोल गर्न चाहन्छन् भने उनलाई रोक्नेमा दृढ छन् किरण। ‘हामी क्लबमा वर्षौँ सँगै खेलेका छौँ, मिल्ने साथी हौँ,’ किरणले भने, ‘उनी राम्रो खेलाडी, राम्रो मान्छे हुन्। उनी मलाई गोल हान्ने भन्दै जिस्कने पनि गर्छन्। तर, मेरो खेल उनलाई रोक्ने हुनेछ।’ संयोगले किरणको पुनरागमन र चेन्चोको अन्तर्राष्ट्रिय ‘डेब्यु’ एउटै स्थल पोखरा बनेको थियो।

‘हाम्रो सम्बन्ध एकदम राम्रो छ, एकअर्कोलाई बुझेका छौँ,’ चेन्चोले भने, ‘नेपालमा खेल्न एकदमै राम्रो लाग्छ। हामीलाई नेपाली दर्शकले समर्थन गर्छन्। त्यसैले राम्रो (१३ औँ साग) लागेको थियो। अब किरणविरुद्ध खेल्नुपर्ने भएको छ। गोल गर्ने मेरो कोसिस हुनेछ।’ उनले गोल गरेपनि भुटान शनिवार लाओसविरुद्ध २-१ ले हारेको थियो। त्यसअघि नेपालले लाओसलाई २-० ले हराएको थियो। त्यसैले नेपाल फाइनल प्रवेश नजिक छ र दुई गोलअन्तरको हारले पनि नेपाल फाइनलमा पुग्नेछ। भुटानलाई भने फाइनल पुग्न नेपालविरुद्ध ऐतिहासिक जित अनिवार्य छ र त्यसमा पनि समीकरण आफ्नै अनुकूल वन्नुपर्नेछ। बरावरी र नेपालको जितले उपाधि होडमा घरेलु टिमसँग लाओसलाई उभ्याउने छ।

आजको खेल
नेपालविरुद्ध भुटान
१८:०० बजे, दशरथ रंगशाला

आयोजक विराटनगर उपाधिनजिक

। विनोद भण्डारी (विराटनगर)

आयोजक विराटनगर सिटी सोमबार सातौँ विराट गोल्डकप फुटबल प्रतियोगिताको फाइनल पुगेको छ। सहिद मैदानको फुलड लाइटमा सोमबार भएको पहिलो सेमिफाइनल खेलमा विराटनगरले जावलाखेल युथ क्लबलाई २-१ ले हराएर उपाधिको दावेदारी प्रस्तुत गरेको हो।

विराटनगरले लुका सकर कोलकाता र एपीएफबीचको विजेतासँग विहीवार उपाधिका लागि प्रतिस्पर्धा गर्नेछ। विजेताले २० लाख १५ हजार र उपविजेताले १० लाख १५ हजार पुरस्कार पाउनेछन्। गत वर्षको लिग विजेता मछिन्द्र क्लबको सेटलाई मैदानमा उतारेको आयोजक विराटनगरका लागि दुवै गोल दोस्रो हाफमा सम्भव भयो। टोलीका लागि ६७ औँ मिनेटमा स्टेफन र ८७ औँ मिनेटमा अभिषेक गुरुङले गोल गर्दै टिमलाई उपाधि नजिक पुर्याए।

स्टेफनले जावलाखेलका गोलकिपर अनिल देउलाबाट रिवाउन्ड भएको बललाई पोस्टको दिशा दिएका थिए। विमल घर्तीमगरको प्रहारमा देउलाले पञ्ज गरेर पेनाल्टी क्षेत्रमा फर्काएको बलमा स्टेफनले गोल गर्दै अग्रता दिलाए। उनी म्यान अफ द म्याच हुँदै ११ हजार रुपैयाँ हात पार्ने सफल भए।

एक गोलले पछि परेपछि आक्रामक खेल प्रस्तुत गरेको जावलाखेलले ८६ औँ मिनेटमा काउन्टर आक्रमणमा दोस्रो गोल बेहोरेको थियो। जावलाखेलका हिसुव थपलियाको प्रहार विराटनगरका गोलकिपर विशाल श्रेष्ठले पञ्ज गर्दै मैदानमा फर्काएको बलमा विमलले मध्यभागबाट दिएको लामो पासमा अभिषेकले ३० यार्डबाट गरेको शक्ति प्रहार गोलमा परिणत हुँदा जावलाखेलका गोलकिपर अनिल प्रतिक्रियाविहीन देखाए। जावलाखेलका लागि इन्चुरी समयको अन्तिम क्षणमा हिसव थपलियाले गोल फर्काएर गोल अन्तर

विराट गोल्डकपमा सोमबार भइँदै जावलाखेल र विराटनगर सिटीका खेलाडी।

तस्बिर : कान्तिपुर

घटाए। उनले फोडे फोफानाको क्रस उपयोग गरेका थिए। खेलको २७ औँ मिनेटमा विराटनगरका विमलको कर्नर भनीमा जावलाखेलका गोलकिपर अनिल विट भएको स्थितिमा ओलावालेको हेडिङ पास्टमार्थबाट बार्हिरँदा विराटनगरले सुरुवाती अग्रता लिने अवसर गुमायो। ३३ औँ मिनेटमा स्टेफनको पासमा विमलको सटिक प्रहार फ्रेममा नपर्दा अवसर खेर गयो।

खेलको १७ औँ मिनेटमा जावलाखेलका सुनील खड्काले विराटनगरका गोलकिपर विशाललाई विट गर्न

आरएनजीसीमा उत्कृष्ट प्रदर्शन अपेक्षा

कान्तिपुर संवाददाता (काठमाडौँ)

सूर्य नेपाल गल्फ टुर २०२२-२३ को छैटौँ प्रतियोगिताको रूपमा सूर्य नेपाल च्यालेन्ज रोयल नेपाल गल्फ क्लब (आरएनजीसी) मा मंगलबार सुरु हुँदै छ, जहाँ प्रो-एमेच्योर गल्फरबाट उत्कृष्ट प्रदर्शन अपेक्षा गरिएको छ। चारदिने ७२ होलको प्रतियोगितामा व्यावसायिक गल्फर (प्रो) ३० र एमेच्योर ८ गरी ३८ खेलाडीले प्रतिस्पर्धा गर्ने आयोजक नेपाल प्रोफेशनल गल्फर एसोसिएसन (एनपीजीए) ले सोमबार जनाएको छ, नम्बर एक प्रो शुक्रबहादुर राई भने प्रोफेशनल गल्फ टुर अफ इन्डिया-पीजीटीआईको प्रतियोगितामा सहभागी हुने क्रममा भारतमै भएकाले सूर्य नेपाल च्यालेन्ज नखेल्ने एनपीजीएका महासचिव दीपक आचार्यले बताए। शुक्र कर्णोटक गल्फ संघको बैंगलुरुस्थितमा कोर्समा आइतबार सम्पन्न डक्कन टेलर क्याच वुल च्यालेन्जमा २ अन्डर २८६ खेल्दै ५७ औँ स्थानमा रहेका थिए। युरोपियन टुरकै कार्यक्रम च्यालेन्ज टुर पीजीटीआईअन्तर्गत ३ लाख अमेरिकी डलर पुरस्कारको अर्को प्रतियोगिता ‘द च्यालेन्ज २०२३’ खेल्न पाउने आशामा उनी बैंगलुरुमै छन्।

अधिल्लो साता गोकर्ण गल्फ क्लबमा भएको सूर्य नेपाल सेन्ट्रल ओपनमा २३ अन्डर २६५ को उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्दै टुफी चुम्दा शुक्रले सौमम खानको १५ वर्ष पुरानो चार दिने प्रतियोगितामा कीर्तिमान स्कोर बरावरी गरेका थिए। त्यसक्रममा उनले दोस्रो चरणमा ११ अन्डर ६१ खेल्दै नयाँ कीर्तिमान (१८ होलमा सबैभन्दा राम्रो प्रदर्शन) पनि बनाएका थिए। उनको अनुपस्थितिमा एमेच्योरद्वय सुभाष तामाङ र सद्भव आचार्यसँगै डिफेन्डिङ च्याम्पियन भुवन (उमेश) नगरकोटी, गत वर्षको उपविजेता जयराम श्रेष्ठ, सञ्जय लामा, रवि खड् कालगायतले उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्ने अपेक्षा गरिएको छ। सुभाष र सद्भवले गत साता ढाकामा भएको ३६ औँ बंगलादेश ओपन एमेच्योर गल्फ च्याम्पियनसिपमा नेपाललाई टिम स्पर्धाको स्वर्ण पदक दिलाएका थिए।

‘नम्बर एक खलाडी नभए पनि अंक ३-४ खेलाडी कुनै पनि बेला राम्रो नसक्ने देखिएको छ,’ पूर्वनम्बर एक प्रोसमेत रहेका आचार्यले भने, ‘दुर्मा खारिँदै आएर खेलाडीहरूको प्रदर्शन राम्रो देखएको छ।’

एनपीजीएका अध्यक्ष रवीन्द्रमान श्रेष्ठले भने, ‘सेन्ट्रल ओपनमा खेलाडीहरूले राम्रो प्रदर्शन गरेका थिए। कीर्तिमान बनाएका थिए। आरएनजीसीको कोर्स अवस्था राम्रो छ र यहाँ पनि खेलाडीहरूले उत्कृष्ट प्रदर्शन गर्ने आशा गरेका छौँ।’

कुल ५ लाख ४५ हजार रुपैयाँ पुरस्कारको प्रतियोगितामा विजेताले १ लाख, उपविजेताले ६५ हजार, तेस्रोले ४६ हजार, चौथोले ३८ हजार र पाँचौँ हुनेले ३४ हजार पाउनेछन्। ३६ होलको खेलपछि शीर्ष २१ प्रो र उत्कृष्ट ६ एमेच्योर ‘कट’ बनाएर अन्तिम दुई चरण (३६ होल) का लागि छनोट हुनेछन्। कट बनाउने प्रोले कम्तीमा १० हजार पुरस्कार हात पार्ने छन्।

